

Årsrapport 2016

SpareBank 1 Forsikring AS

Innhold

ÅRSBERETNING	3
STYRET I SPAREBANK 1 FORSIKRING	16
STYRENDE ORGANER	17
RESULTATREGNSKAP	19
BALANSE	21
KONTANTSTRØM	23
ENDRING I EGENKAPITAL	24
NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET	
NOTE 1 – REGNSKAPSPRINSIPPER	25
NOTE 2 – RISIKOSTYRING	34
NOTE 3 – FINANSIELL RISIKO	35
NOTE 4 – FORSIKRINGSRISIKO	36
NOTE 5 – SOLVENS II KAPITALKRAV	41
NOTE 6 – BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE	43
NOTE 7 – KONTRAKTSFASTSATTE FORSIKRINGSFORPLIKTELSER	46
NOTE 8 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSER MED INVESTERINGSVALG	46
NOTE 9 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSER I LIVSFORSIKRING	47
NOTE 10 – NYTEGNING	47
NOTE 11 – FLYTTING TIL OG FRA LIVSFORSIKRING	48
NOTE 12 – ERSTATNINGER FOR EGEN REGNING	48
NOTE 13 – INNTEKTER FRA FINANSIELLE EIENDELER	49
NOTE 14 – KLASSIFISERING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER	50
NOTE 15 – VERDSETTELSESHIERARKI- FINANSIELLE EIENDELSER TIL VIRKELIG VERDI	51
NOTE 16 – FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET	54
NOTE 17 – FINANSIELLE EIENDELER MÅLT TIL AMORTISERT KOST	56
NOTE 18 – FINANSIELLE DERIVATER	57
NOTE 19 – VERDIPAPIRER TILGJENGELIG FOR SALG	58
NOTE 20 – AVKASTNING PÅ KOLLEKTIV- OG SELSKAPSPORTEFØLJEN	58
NOTE 21 – AVKASTNING PÅ INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN	59
NOTE 22 – EIENDOM	60
NOTE 23 – IMMATERIELLE EIENDELER (PROGRAMVARE) / INVENTAR OG UTSTYR	63
NOTE 24 – ANTALL ÅRSVERK, PENSJONS OG PENSJONSFORPLIKTELSER	63
NOTE 25 – SKATT	67
NOTE 26 – ANDRE FORPLIKTELSER	68
NOTE 27 – ANDRE FORDRINGER	68
NOTE 28 – SALGSKOSTNADER	68
NOTE 29 – LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL ADMINISTRERENDE DIREKTØR OG LEDENDE ANSATTE, SAMT STYRET, KONTROLLKOMITÉ OG REPRESENTANTSKAP	69
NOTE 30 – VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER	71
NOTE 31 – ANSVARLIG LÅN OG FONDSOBLIGASJONSLÅN	71
NOTE 32 – EGENKAPITAL	72
REVISJONSBERETNING	73

SPAREBANK 1 FORSIKRING AS

ÅRSBERETNING FOR 2016

SpareBank 1 Forsikring AS har god underliggende drift og god kontroll på selskapets iboende risiko. Dette bidro til tilfredsstillende resultater og god avkastning i alle finansielle porteføljer.

SpareBank 1 Forsikring AS oppnådde totalresultat på 404 mill. kroner i 2016. Forvaltningskapitalen økte gjennom året med 15,6 % til 47,0 mrd. kroner. Stor tilflytting av midler medførte at totale premieinntekter økte med 36,0 % i forhold til forrige år.

SELSKAPETS STRATEGI

SpareBank 1 Forsikring AS er et heleiet datterselskap av SpareBank 1 Gruppen AS. SpareBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1-bankene og LO.

SpareBank 1 Forsikring AS understøtter strategien til SpareBank 1-bankene mot deres bedrifts- og privatkunder, samt LO-forbundene mot deres medlemmer og foreninger.

Virksomheten til SpareBank 1 Forsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS er samlet, så langt som det er hensiktsmessig og innenfor gjeldende regelverk, under én felles ledelse. Selskapet kan følge utviklingen bedre med en samlet ledelse og et samlet kundetilbud og kan tilby

- Et helhetlig forsikringstilbud som dekker kundenes behov, som selger godt og gir eierne lønnsom forretning
- En inspirerende arbeidsplass med ledere som er tydelige på mål, forventninger og verdier, og som gir inspirasjon og muligheter for faglig og personlig utvikling
- Et selskap som leverer jevnt gode resultater over tid, og som bankene og LO-forbundene oppfatter som en sterk samarbeidspartner

SpareBank 1 Forsikring har følgende strategiske utviklingsområder:

- Ny posisjon på pensjon
SpareBank 1 Forsikring skal videreutvikle SpareBank 1 til å bli en større og tydeligere markedsaktør innenfor pensjon til bedrifts- og privatmarkedet
- Vekst på risikoforsikring
SpareBank 1 Forsikring skal legge til rette for vekst gjennom salg til SpareBank 1 bankkunder, LO-medlemmer og eksisterende forsikringskunder.
- Digital innovasjon
SpareBank 1 Forsikring skal utforske og utvikle nye kundevennlige digitale løsninger og tjenester som posisjonerer SpareBank 1 langt fremme i markedet som digital innovatør

I tillegg skal SpareBank 1 Forsikring fortsette arbeidet med å videreutvikle kjerneprosessene, samtidig som man bygger økt endringskapasitet i organisasjonen.

HØYDEPUNKTER FRA ÅRET

- Selskapet oppnådde et meget godt resultat i 2016. Egenkapitalavkastning etter skatt ble 11,4 %.
- Salg av innskudds- og hybridpensjon i 2016 økte med 175 %.
- Privatkunder fikk adgang til å vedlikeholde og kjøpe forsikring og pensjon direkte i nettbank og mobilbank.
- Fripolisene ble fullt opppresert i henhold til dødelighetsgrunnlaget, K2013, og selskapet er nå ferdig opppresert.
- Fortsatt oppbygging av selskapets bufferkapital, kursreguleringsfondet økte med 175 mill. kroner.

SALG OG MARKED

Selskapet har innskuddspensjon, tjenestepensjon (hybridpensjon), kollektiv ytelsespensjon og gruppelivsforsikring til arbeidsgivere og deres ansatte, samt gruppelivsforsikring til forbund og fagforeninger. Innen personmarkedet har selskapet risikoforsikring, kapitalforsikring og renteforsikring med investeringsvalg. Selskapets produkter distribueres i all hovedsak gjennom bankene i SpareBank 1-alliansen og LO.

Selskapets satsingsområder er innskuddspensjon, hybridpensjon, individuell pensjonssparing, individuelle risikoforsikringer og gruppelivsforsikring. I følge den foreløpige markedsstatistikken til Finans Norge hadde SpareBank 1 Forsikring AS en markedsandel innenfor personforsikringer (dødsrisiko, uførekapital og uførepensjon), gruppelivsforsikring og innskuddspensjon på henholdsvis 23,3 %, 20,8 % og 8,3 % ved utgangen av 2016. Markedsandelene er på samme nivå som forrige år, hvor tilsvarende tall var 24,0 %, 19,1 % og 7,6 %. Prosentandelene gjelder brutto forfalte premier.

Salget av innskudds- og hybridpensjon i 2016 utgjorde samlet 1.089 mill. kroner målt i årlig premie. Dette tilsvarte en økning på 175 %. SpareBank 1 Forsikring AS opprettholdt i 2016 en sterk stilling i markedet for individuelle risikoforsikringer. Salget av slike forsikringer, inkludert arbeidsledighetsforsikring, ga en årlig premieinntekt på 209 mill. kroner, som var på samme nivå som året før. Salget av spareforsikringer utgjorde 145 mill. kroner, 63,5 % mer enn i 2015.

DIGITALISERING AV FORSIKRINGSTJENESTENE

SpareBank 1 Forsikring nådde en viktig milepæl i 2016 i arbeidet med å samle liv- og skadevirksomheten i digitale løsninger. For å gi kundene en helhetlig forsikringsopplevelse kan nå privatkunder vedlikeholde og kjøpe forsikring og pensjon direkte i nettbank og mobilbank. Med dette har SpareBank 1 styrket den digitale tilstedeværelsen overfor bankkundene i alliansen. Tilsvarende har det mot

bedriftskundene vært satset målrettet på å videreutvikle selvbetjent vedlikehold av pensjons- og forsikringsavtaler.

Som en følge av de nye felles kundeflatene mot bankkundene har det vært mulig å lage en bedre opplevelse i finansieringsprosessen. Ved etablering av boliglån vil nå alle kunder som ønsker det få tilbud om hus-, innbo- og livsforsikring basert på informasjon om bolig og lån. Prosessen er helt automatisert, og setter kunden i stand til å tegne forsikringen samtidig med elektronisk signering av lånedokumentene.

I løpet av året ble det lagt et viktig grunnlag i selskapets satsing på pensjonssparing. Gjennom etablering av en enkel digital løsning for etablering av pensjonskonto har en lykkes med å engasjere nye grupper med pensjonssparere. Spesielt gjelder dette yngre kunder, som det tradisjonelt har vært vanskelig å nå ut til med mer komplekse løsninger og pensjonskalkulatorer. SpareBank 1 har i markedet for obligatorisk tjenestepensjon gjort seg bemerket med det nye produktet hybridpensjon i 2016. Selskapets fokus på aktiv utvikling av kundevennlige løsninger, både for bedriften og de ansatte, er en av bidragsyterne her. I tillegg har bedriftsrådgiverne fått nye og forenklede salgsløsninger for pensjons- og gruppelivsforsikringer.

Arbeidet med de digitale kundeopplevelsene har vært et sentralt fokusområde for selskapet. Det satses på å bygge intern kompetanse knyttet til digital innsikt, design og utvikling for å kunne respondere raskt på kundens behov. Parallelt har det vært jobbet strategisk med å utforske nye digitale muligheter og trusler som følge av teknologiske endringer og ny kundeferd. For å støtte opp under bedre kundeløsninger har det vært gjort innledende forsøk på innføring av digitale assistenter, ofte omtalt som roboter, for å effektivisere de interne prosessene.

Kundene forventer at produktene de tilbys er en del av et helhetlig tjenestespekter. Å være der kunden er har blitt en viktig målsetning som i økende grad gjennomsyrrer utviklingen av nye digitale tjenester. En viktig spydspiss i dette arbeidet har vært satsingen på selvbetjente oppgjør. Digitale løsninger som er utviklet på kundens premisser gjør innmeldingen av krav enklere samtidig som det forkorter

behandlingstiden og i økende grad muliggjør umiddelbare oppgjør.

Oppsummert har det i 2016 blitt lagt et viktig grunnlag for å tilby nye digitale tjenester, både gjennom eksisterende og nye kanaler. Ved hjelp av intern kompetanse og nye partnere vil det være mulig å bygge videre på dette i 2017 for å realisere kunde- og forretningsverdi. Årets leveranser vil være sentrale i den eskalerende digitaliseringen i bransjen og i å sikre SpareBank 1 en ledende posisjon innen digital innovasjon.

ÅRSREGNSKAP

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Utover forhold som er omtalt i beretningen, er det ikke inntrådt hendelser etter regnskapsårets utgang som er av vesentlig betydning for å vurdere selskapets stilling og resultat.

RESULTAT

Selskapets resultat etter skatt og andre resultatkomponenter ble 404 mill. kroner i 2016, mot 418 mill. kroner forrige år. Resterende oppreservering av fripolisene til dødelighetsgrunnlaget K 2013 belastet resultatet i 2016 med 82,7 mill. kroner, mens belastningen i 2015 utgjorde 24,9 mill. kroner. Selskapets andel av estimatavviket knyttet til selskapets pensjonsordning utgjorde en kostnad på 2,4 mill. kroner etter at SpareBank 1 Skadeforsikring AS var belastet med sin andel i henhold til kostnadsfordelingen mellom selskapene. Tilsvarende beløp i fjor var en inntekt på 56,1 mill. kroner. Finansinntektene var i 2016 bedre enn året før. Det underliggende driftsresultatet var godt.

FORVALTNINGSKAPITAL

Selskapets forvaltningskapital var 47.033 mill. kroner per 31. desember 2016. Året før var forvaltningskapitalen 40.701 mill. kroner. Dette tilsvarte en økning på 15,6 %. Endringen skyldtes hovedsakelig økning i forsikringsforpliktelsene.

PREMIEINTEKTER

Brutto premieinntekter eksklusive tilflyttet kapital ble 4.987 mill. kroner i 2016 mot 4.391 mill. kroner i 2015. Dette tilsvarte en økning på 13,6 %.

Innenfor tradisjonell forsikring økte premieinntektene fra individuelle rente- og pensjonsforsikringer, kapitalforsikringer og ulykkesforsikringer med henholdsvis 10,6 %, 4,4 % og 8,7 % i løpet av 2016. Innenfor forsikring med investeringsvalg (unit linked) økte premieinntektene fra individuelle rente- og pensjonsforsikringer med 0,5 %, mens inntektene fra individuelle kapitalforsikringer økte med 8,4 % i løpet av året. Innenfor pensjon ble premieinntektene fra produkter med kontraktsfastsatte forpliktelser redusert med 3,6 %, mens premieinntektene fra produkter med investeringsportefølje økte med 33,9 % fra 2015 til 2016. Gruppelivsforsikringer økte med 0,3 %.

Overføring av premiereserve fra andre selskaper utgjorde 1.659 mill. kroner i 2015, mot 547 mill. kroner forrige år.

Fordeling av premieinntekter:

Beløp i mill. kroner	Per 31.12.16	Per 31.12.15
Tradisjonell forsikring:		
Individuelle pensjonsforsikringer	449,9	406,6
Individuelle kapitalforsikringer	753,3	721,3
Ulykkesforsikringer	304,1	279,9
Gruppelivsforsikringer	751,6	749,6
Kollektive rente- og pensjonsforsikringer	550,8	571,6
Forsikring med investeringsvalg:		
Individuelle pensjonsforsikringer	23,9	23,8
Individuelle kapitalforsikringer	176,0	162,4
Kollektive rente- og pensjonsforsikringer	1.977,2	1.476,1
Sum brutto forfalte premieinntekter	4.986,8	4.391,3
Overførte premiereserver	1.658,8	546,8
Avgitt gjenforsikringspremie	-202,0	-200,4
Premieinntekter for egen regning	6.443,6	4.737,7

ERSTATNINGER

Brutto utbetalte erstatninger inklusive gjenkjøp ble 2.121 mill. kroner i 2016 mot 2.093 mill. kroner i 2015. Dette tilsvarte en økning på 1,4 %. Fraflytting, det vil si overføring av kundenes reserver til andre selskaper, økte med 29 mill. kroner fra 394 mill. kroner i 2015, til 423 mill. kroner i 2016. Slik flytting registreres regnskapsmessig som erstatninger. Erstatninger for egen regning ble 2.418 mill. kroner i 2016. I forhold til 2015 var dette en økning på 59 mill. kroner, tilsvarende 2,5 %.

DRIFTSKOSTNADER

De forsikringsrelaterte driftskostnadene eksklusiv mottatt gjenforsikringsprovisjon utgjorde 989 mill. kroner i 2016, mot 915 mill. kroner i 2015. Kostnadene til salgs- og porteføljeprovisjon økte med 29,7 mill. kroner til 357 mill. kroner, en økning på 9,1 %.

Driftskostnadene eksklusive provisjoner økte med 44,6 mill. kroner. Forvaltningskostnader knyttet til finansielle eiendeler økte med 22,9 mill. kroner. Avskrivningskostnadene var 4,7 mill. kroner høyere, mens øvrige driftskostnader økte med 17,0 mill. kroner.

FINANSIELLE EIENDELER

SpareBank 1 Forsikring AS plasserer forvaltningskapitalen i aksjefond, obligasjons- og pengemarkedsfond, rentebærende papirer og eiendommer. Selskapet benytter i begrenset grad andre finansielle instrumenter. De finansielle eiendelene er delt inn i seks porteføljer. Selskapets kapital forvaltes i en egen selskapsportefølje. Forvaltningen av kundemidlene knyttet til individuelle spareforsikringer solgt før 1. januar 2008 forvaltes i en adskilt kollektivportefølje. Fripoliser med høye krav til årlig avkastning forvaltes også i en egen adskilt kollektivportefølje, mens de øvrige fripolisene forvaltes i en adskilt kollektivportefølje sammen med kundemidlene tilhørende ytelsespensjon. I den ordinære kollektivporteføljen forvaltes midlene til øvrige produkter med kontraktsfastsatte forpliktelser. Den sjettede porteføljen er eiendelene knyttet til livsforsikring med investeringsvalg. En betydelig andel av plasseringene i kollektivporteføljene er i eiendom og obligasjoner som måles til amortisert kost i regnskapet. I kollektivporteføljene samlet har selskapet en aksjeandel på 13,5 %. Styling av forvaltningskapitalen skjer

gjennom en modell der selskapets finansielle eksponering vurderes samlet.

Fordelingen av selskapets finansielle eiendeler mellom kollektivporteføljer og aktivaklasser per 31.12.16:

Prosent fordeling Finansielle eiendeler	Gammel individual bestand	Fripoliser og ytelses- pensjon	Fripoliser med høye krav til avkastning
Obligasjoner til amortisert kost	36,9	36,1	42,5
Obligasjoner til virkelig verdi	28,5	32,5	27,1
Eiendom	18,3	17,5	17,4
Aksjer og andeler	15,2	13,6	12,4
Andre eiendeler	1,1	0,3	0,6
Sum eiendeler	100,0	100,0	100,0

Fordelingen av finansielle eiendeler mellom aktivaklasser i den ordinære kollektivporteføljen og selskapsporteføljen per 31.12.16:

Prosent fordeling, Finansielle eiendeler		Ordinær bestand	Selskaps- portefølje
Obligasjoner til amortisert kost		28,4	16,9
Obligasjoner til virkelig verdi		41,8	65,5
Eiendom		16,4	14,3
Aksjer og andeler		13,0	0,0
Andre eiendeler		0,4	3,3
Sum eiendeler		100,0	100,0

Kursreguleringsfondet i kollektivporteføljene utgjorde 1.892 mill. kroner ved utgangen av 2016, mot 1.717 mill. kroner året før. Av fondet tilhørte 457 mill. kroner den ordinære kollektivporteføljen, 619 mill. kroner tilhørte porteføljen til fripoliser og ytelsespensjon, 335 mill. kroner tilhørte porteføljen til fripoliser med høye krav til avkastning og 481 mill. kroner tilhørte porteføljen til gamle individuelle spareforsikringer.

INNTEKTER FRA FINANSIELLE EIENDELER

Finansmarkedene viste en positiv utvikling i fjor, i tråd med gode signaler fra økonomien. Aksjeavkastningen både for Norge og globalt ble tilfredsstillende i fjor etter en sterk avslutning på året. Kredittpåslaget for obligasjoner kom ned gjennom året, både globalt og i Norge. Rente på lange statsobligasjoner steg en god del fra 2. halvår både i Norge og USA, mens oppgangen var mindre tydelig i eurolandene som følge av sentralbankens kvantitative lettelser. Styringsrenten i Norge ble senket med 0,25 %-poeng, til 0,5 %.

I selskapets ordinære kollektivportefølje ble avkastningen fra aksjeporteføljen 6,6 %. Rentebærende verdipapirer til virkelig verdi ga en avkastning på 3,2 %.

Avkastningen fra eiendomsporteføljen ble 7,4 % i 2016. Porteføljen består i hovedsak av kontor-eiendommer konsentrert til sentrale deler av Oslo. Verdien av eiendomsinvesteringene ble i 2016 oppregulert med 63,3 mill. kroner, som tilsvarer 1,4 % av bokført verdi.

Selskapet oppnådde en verdijustert kapitalavkastning i kollektivporteføljen under ett på 4,9 % i 2016, mens den bokførte kapitalavkastningen ble 4,0 %. I 2015 ble tilsvarende avkastning henholdsvis 3,6 % og 2,5 %. Verdijustert avkastning i de fire kollektivporteføljene for ordinær bestand, fripoliser og ytelsespensjon, fripoliser med høye krav til avkastning og gammel individual bestand var henholdsvis 4,6 %, 4,9 %, 4,9 % og 5,2 %. Bokført avkastning i disse porteføljene ble henholdsvis 3,5 %, 3,8 %, 4,1 % og 4,9 %. I selskapsporteføljen ble kapitalavkastningen 4,1 % i 2016, mot 2,1 % året før.

SpareBank 1 Forsikring AS har oppnådd følgende kapitalavkastning de siste fem år:

Nøkkeltall i %	2016	2015	2014	2013	2012
Realisert (bokført)	4,0	2,5	4,2	5,7	4,7
Verdijustert, eiendeler til virkelig verdi	4,9	3,6	7,2	8,1	7,3

Selskapets gjennomsnittlige årlig garanterte rente er på 2,7 %.

EIENDELER OG AVKASTNING I FORSIKRINGER MED INVESTERINGSVALG

Finansielle eiendeler knyttet til forsikringer med investeringsvalg utgjorde 19.263 mill. kroner per 31. desember 2016, sammenlignet med 15.567 mill. kroner på samme tidspunkt året før. Midlene fordelte seg med 56,5 % i aksjefond, 28,6 % i obligasjonsfond og 14,9 % i pengemarkedsfond.

Selskapet tilbyr ulike investeringsprofiler. Innen bedrifts-markedet hadde fondsporteføljen "100 % aksjer" en avkastning ved utgangen av 2016 på 7,9 %. Investeringsprofilene "Offensiv", "Moderat" og "Forsiktig" ga avkastning på henholdsvis 6,9 %, 5,7 % og 4,5 %. Avkastningen er eksklusive forvaltningskostnad.

Innen privatmarkedet oppnådde fondsporteføljen "100 % aksjer" en avkastning på 6,2 %. Investeringsprofilene "Offensiv", "Moderat" og "Forsiktig" ga avkastning på henholdsvis 5,4 %, 4,6 % og 3,7 %. Avkastningen er inklusive forvaltningskostnad.

FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER

Forsikringsforpliktelsene knyttet til kontraktsfastsatte forpliktelser utgjorde 21.253 mill. kroner ved utgangen av 2016, mot 20.128 mill. kroner forrige år. Dette tilsvarer en økning på 5,6 %. Selskapet hadde 19.156 mill. kroner i forsikringsforpliktelser knyttet til forsikringer med investeringsvalg ved årets slutt. Tilsvarende beløp utgjorde 15.567 mill. kroner året før. Dette tilsvarer en økning på 23,1 %.

Fripolisene ble i 2016 fullt oppreservert i henhold til dødelighetsgrunnet K2013. I 2016 ble selskapets resultat belastet med 82,7 mill. kroner, hvorav 53,2 mill. kroner ble belastet risikoutjevningfondet. Det ble avsatt 44,3 mill. kroner fra risiko- og renteoverskudd til oppreserveringen i 2016. Kontraktene i kollektiv ytelsespensjon ble oppreservert i 2014.

Innen premiereserven utgjør erstatningsavsetningene for meldte (RBNS) og ikke meldte (IBNR) forsikringstilfeller 2.955 mill. kroner. Avsetningene ble styrket med til sammen 322 mill. kroner i løpet av 2016, mot 259 mill. kroner året før.

Selskapet hadde tilleggsavsetninger ved utgangen av 2016 på 616 mill. kroner, fordelt med 255 mill. kroner innen kollektiv pensjonsforsikring, 162 mill. kroner innen fripoliser og 198 mill. kroner innen individuelle forsikringer. Tilleggsavsetningene utgjør henholdsvis 214,9 %, 99,4 % og 161,9 % av selskapets årlig garanterte renteforpliktelse innen disse forsikringsområdene.

SKATTEMESSIGE FORHOLD

Selskapet fikk en skattekostnad på 113 mill. kroner i 2016, sammenlignet med 35,7 mill. kroner året før.

Aksjerelaterte inntekter fra eiendeler som forvaltes i selskapets kollektiv- og investeringsvalgporteføljer er ikke omfattet av fritaksmetoden. Det er innført et sjablongfradrag som skal tilsvare disse inntektenes forholdsmessige andel av overskuddet som tilordnes selskapet, slik at unntaket fra fritaksmetoden ikke får effekt for denne delen av de aksjerelaterte inntektene. Skattekostnaden for 2016 ble 16,3 mill. kroner mindre enn en beregning med 25 % skatt skulle tilsi. Effekten av fritaksmetoden knyttet til eiendelene i selskapsporteføljen og sjablongfradraget var hovedårsaken til forskjellen.

RESULTATANALYSE

Resultatanalyse:

Beløp i mill. kroner	2016	2015
Risikoresultat, netto	371,8	359,9
Administrasjonsresultat, netto	-71,3	23,8
Avkastningsresultat	286,6	-77,3
Oppreservering for økt levealder	-44,3	-3,4
Selskapets bidrag til oppreservering	-82,7	-24,9
Vederlag for rentegaranti	36,8	33,5
Resultat til fordeling	496,9	311,6

Netto risikoresultat før oppreservering utgjorde 371,8 mill. kroner i 2016, mot 359,9 mill. kroner året før. Av risikoresultatet til fripoliser på 25,8 mill. kroner ble 13,7 mill. kroner benyttet til å styrke premiereserven i forbindelse med oppreservering til nytt dødelighetsgrunnlag og 6,0 mill. kroner ble avsatt til risikoutjevningfondet. Av risikoresultat i kollektiv ytelsespensjon på 29,8 mill. kroner ble 14,9 mill. kroner avsatt til risiko-utjevningfondet.

Netto administrasjonsresultat var minus 71,3 mill. kroner, mot 23,8 mill. kroner forrige år. Det ble avsatt 53,1 mill. kroner til administrasjonsreserve for uføreerstatninger under utbetaling og 20,0 mill. kroner til administrasjonsavsetning for nye fripoliser ved overgang til ny uførepensjon.

Netto avkastningsresultat i forhold til kundene (finansinntekter i kundeporteføljene redusert med garantert avkastning) ble 286,6 mill. kroner, mot minus 77,3 mill. kroner i 2015. Bedringen i forhold til året før skyldtes hovedsakelig høyere netto realiserede gevinster. Resultatet i 2016 ble belastet med 36,1 mill. kroner som følge av økt avsetning for uføreerstatninger under utbetaling ved at beregningsrenten ble redusert. Av avkastningsresultatet til fripoliser ble 30,6 mill. kroner benyttet til å styrke premiereserven i forbindelse med oppreservering til nytt dødelighetsgrunnlag. Selskapets tilleggsavsetninger ble styrket med 83,4 mill. kroner ved utgangen av 2016.

KAPITALFORHOLD OG SOLIDITET

Solvens II regelverket trådte i kraft 1. januar 2016. Selskapet anses å være godt kapitalisert sett opp mot de nye regulatoriske kravene. Foreløpige beregninger viser at selskapets solvensmargin uten bruk av overgangsregler er 171 % per 31. desember 2016, sammenlignet med 136 % per 31. desember 2015.

Selskapet innløste etter samtykke fra Finanstilsynet et fondsobligasjonslån på 200 mill. kroner i juni 2016. Det ble tatt opp et tidsbegrenset ansvarlig lån pålydende 1 mrd. kroner med 10 års løpetid i desember 2016.

Styret anser at selskapets forretningsmessige eksponering er godt tilpasset dets risikoevne. Selskapet har en god økonomisk og finansiell stilling som gir grunnlag for fortsatt drift og videreutvikling av selskapet.

RISIKOFORHOLD

Selskapet er eksponert mot forsikringsrisiko gjennom den forsikringsmessige virksomheten, finansiell risiko knyttet til aktivaplasseringer (markeds- og kredittrisiko), i tillegg til likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Selskapets resultat påvirkes blant annet av utviklingen i rentenivå, utviklingen i aksje- og eiendomsmarkedet, samt utvikling i levealder og sykdom/uførhetsforløp. Dette stiller krav både til hvordan selskapet forvalter sine eiendeler og til hvordan selskapet styrer og kontrollerer sin risiko. Styret har vedtatt policydokumenter der risikostyringen står sentralt. Virksomheten har i 2016 videreført sin sterke prioritering av risikostyring og internkontroll.

FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisiko er risikoen for at premier og tilhørende reserver ikke er tilstrekkelige i forhold til de forpliktelse selskapet har påtatt seg. Selskapet tilbyr både uførhets-, dødsrisiko- og pensjonsforsikringer. Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt. Med en forventet økning i levealder vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år. En stor del av selskapets forsikringsportefølje består av risikoforsikringer. Disse forsikringene har positivt risikoresultat. Selskapets forsikringsrisiko vurderes å være under god kontroll.

MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko er risikoen for at selskapets verdier reduseres som følge av bevegelser i markedet. Markedsrisikoen i selskapet vurderes fortløpende ved bruk av stresstester. Styret har vedtatt en investeringsstrategi der blant annet aksje-, eiendom-, rente- og valutarisiko vurderes. Den tilgjengelige risikokapital skal til enhver tid tåle et kraftig, umiddelbart og samtidig verdifall i aksje- og renteporteføljene, samt et vesentlig fall i eiendomsverdiene. Investeringsstrategien er utformet slik at forvaltningen av kapitalen skal gi best mulig avkastning over tid for både kunder og eier, hensyntatt en akseptabel risiko i forhold til forsikringsforpliktelsene. Selskapets gjennomsnittlige årlig garanterte rente er 2,7 % beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond. Den finansielle risikoen er i stor grad knyttet til selskapets evne til å innfri den årlige rentegarantien. Plasseringer i obligasjoner som måles til amortisert kost i regnskapet skal bidra til en sikker og jevn avkastning. Investeringsstrategien ivaretar også lovpålagte krav til ansvarlig kapital og kapitalforvaltning. Selskapets investeringer er i tråd med styrevedtatte rammer og eksponeringen anses forsvarlig i forhold til den risikobærende evnen til selskapet.

MOTPARTSRISIKO

Motpartsrisiko er risikoen for tap som skyldes at selskapets motparter ikke oppfyller sine forpliktelser. For SpareBank 1 Forsikring AS er motpartsrisikoen i hovedsak relatert til investeringer i obligasjonsmarkedet, samt mot motparter i derivatavtaler og mot reassurandører. Styret har vedtatt rammer for de ulike verdipapirutstederne. Risikoen knyttet til sertifikat- og obligasjonsmarkedet er i hovedsak konsentrert om investeringer med såkalt investment grade (ratet BBB eller bedre). Det er lagt vekt på at eksponeringen skal være diversifisert innenfor ulike sektorer og mot ulike debitorer for å unngå konsentrasjon av motpartsrisiko. Selskapets motpartsrisiko anses som moderat.

LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risikoen for at selskapet ikke har likviditet til å møte betalingsforpliktelser ved forfall, eller at det oppstår tap som følge av at selskapet må selge eiendeler for å dekke likviditetsbehovet. For SpareBank 1 Forsikring AS er likviditetsrisikoen i hovedsak knyttet til ekstraordinære erstatningsutbetalinger og kundeavgang. Ved styring av

likviditetsrisiko er hovedmålsettingen å sørge for at selskapet til enhver tid kan betale sine forpliktelser innen forfallsdato. Likviditeten er avhengig av hvor lang tid det vil ta å omgjøre verdien av finansielle plasseringer til kontanter. Selskapet har til enhver tid bankinnskudd for å møte kjente kontantstrømmer. I styringen av likviditetsrisiko vektlegges det at en stor del av finansielle investeringer skjer i verdipapirer som er lett omsettelige. Selskapet vil kunne realisere lett omsettelige verdipapirer på kort tid hvis det skulle oppstå et ekstraordinært likviditetsbehov. Likviditetsrisikoen til selskapet anses som lav.

OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter også juridisk risiko. For å redusere risikoen er virksomheten organisert med vekt på veldefinerte ansvarsområder og klare rapporteringslinjer. Selskapet har etablert rutiner for identifisering og oppfølging av selskapets operasjonelle risiko, og den årlige risikovurderingen behandles i styret. Arbeidet med anti-hvitvasking og personvern er to eksempler på fokusområder i selskapet de senere årene. Innenfor anti-hvitvaskingsområdet er det en pågående prosess for å ytterligere sikre at selskapet har tilstrekkelige rutiner for å forhindre og avdekke økonomisk kriminalitet. Arbeidet innenfor fagområdet personvern har som hovedhensikt å påse at selskapets kunder skal være trygge på at selskapet behandler personopplysninger til det beste for kunden og i tråd med myndighetsfastsatt regelverk. Selskapets internrevisor bistår selskapet med vurderinger av den operasjonelle risikoen. Internrevisor rapporterer funn og konklusjoner direkte til selskapets styre.

ORGANISATORISKE FORHOLD

SpareBank 1 Forsikring AS er et heleiet datterselskap av SpareBank 1 Gruppen AS med forretningsadresse i Oslo. Selskapet er ikke børsnotert.

I løpet av første kvartal 2016 ble SpareBank 1 Gruppen AS omdannet til et rendyrket holdingselskap som vil fokusere på styring og kontroll av datterselskapene. Styringen av virksomheten i SpareBank 1 Forsikring AS skjer med utgangspunkt i norsk lovgivning, selskapets vedtekter og interne retningslinjer, samt de strategier og mål styret har trukket opp. Opplysninger om godtgjørelse til administrerende direktør, styret og revisor fremgår av note til regnskapet.

Støttetjenester innen områdene juridisk, økonomi, kommunikasjon og personal ble i forbindelse med omorganiseringen overført til SpareBank 1 Forsikring AS. Ansettelsesforholdet til 35 ansatte ble overført samtidig. Støttetjenester innen IT-området ble overført fra SpareBank 1 Gruppen AS til SpareBank 1 Bank-samarbeidet DA, og slike tjenester blir nå kjøpt fra dette selskapet.

SpareBank 1 Gruppen har samlet skade- og livsforsikringsvirksomhetene så langt som det er hensiktsmessig innenfor gjeldende regelverk, under én felles ledelse. SpareBank 1 Skadeforsikring AS har utkontraktert store deler av sin virksomhet til SpareBank 1 Forsikring AS. Imidlertid har 28 ansatte med nøkkelfunksjoner i skadeforsikringselskapet sitt ansettelsesforhold i dette selskapet. SpareBank 1 Forsikring AS får dekket sine kostnader ved utførelsen av leveransen til SpareBank 1 Skadeforsikring AS etter fastsatte fordelingsnøkler, som evalueres årlig.

SpareBank 1 Forsikring AS har 741 fast ansatte ved utgangen av 2016, tilsvarende 731 årsverk. Ved utgangen av 2015 var det 678 fast ansatte (664 årsverk).

HR-STRATEGI

SpareBank 1 Forsikring AS har i 2016 fortsatt arbeidet med å utvikle en prestasjonsorientert samarbeidskultur. Dette bidrar til at selskapet vil kunne levere godt på nåværende og fremtidige mål. Selskapet har videreført ledertrening som skal utvikle lederne innenfor selskapets styrings- og ledelsesfilosofi.

Sentrale områder i selskapets HR-strategi er: kompetanse-utvikling, karrieremuligheter, lønn og belønning, livsfasepolitikk, friskvern (HMS) og likestilling. HR-strategien inneholder retningslinjer som skal bidra til at SpareBank 1 Forsikring AS skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass uten noen form for diskriminering.

ARBEIDSMILJØ OG SYKEFRAVÆR

Arbeidsmiljøet i selskapet vurderes til å være godt.

Samarbeidet med de ansattes organisasjoner har vært konstruktivt og bidratt positivt til driften og resultatene i 2016. Selskapet har medarbeidere som er organiserte i LO Finans og Finansforbundet. Arbeidsmiljøutvalget i selskapet sikrer kort vei mellom eventuelle utfordringer i arbeidsmiljøet og myndighet til å løse disse. Selskapet har et AKAN-arbeid som ivaretas av Arbeidsmiljøutvalget.

SpareBank 1 Forsikring AS har også i 2016 hatt fokus på sykefraværsoppfølging og forebyggende arbeid. Målsettingen for gjennomsnittlig fravær var 3,5 %. Resultatet ble 4,5 %, fordelt på henholdsvis 3,7 % legemeldt og 0,8 % egenmeldt fravær. Det er ikke rapportert om noen arbeidsulykker eller yrkesskader i løpet av året.

I selskapets etiske retningslinjer er det fastsatt regler for hvordan ansatte og tillitsvalgte skal varsle dersom de får kunnskap om forhold som er i strid med blant annet lover, forskrifter eller konsernets interne regler. Det er også etablert en egen varslingsrutine. Det ble i 2016 varslet i to slike saker.

LIKESTILLING OG LIVSFASE

I alle rekrutteringsprosesser vektlegges fokus på å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, seksuell orientering, religion og livssyn. Det fokuseres på at fordeling av kjønn blant ledere gjenspeiler den generelle kjønnssammensetningen i selskapet.

Av totalt antall ansatte i selskapet ved årsskiftet er 52 % kvinner og 48 % menn. Kvinneandelen blant selskapets ledere er 46 %. I SpareBank 1 Forsikrings øverste ledergruppe på 10 medlemmer er det 3 kvinner.

Styret i selskapet har i alt 7 medlemmer. Av disse er 2 kvinner.

SpareBank 1 Forsikring AS anvender en metodikk for vurdering av roller og stillinger for å sikre objektiv lønnsfastsettelse. I forbindelse med de årlige vurderingene av lønn er også likelønn i forhold til arbeid av lik verdi et tema. Hovedårsaken til at det er et noe høyere lønnsnivå for menn enn kvinner i selskapet skyldes at det er flere menn enn kvinner i både ledende stillinger og tunge faglige stillinger.

ATTRAKTIV ARBEIDSGIVER

SpareBank 1 Forsikring AS opplever en økende interesse fra unge arbeidstakere. Dette sees på som et resultat av at SpareBank 1 fremstår som et sterkt varemerke, og at forsikringsvirksomheten i SpareBank 1 blir mer kjent og anerkjent som en attraktiv arbeidsgiver med konkurransedyktige betingelser.

SpareBank 1 Forsikring AS rekrutterte 62 nye medarbeidere i 2016. Majoriteten av de som ble ansatt har minst 3 års utdanning utover videregående skole. SpareBank 1 Forsikring AS har rekruttert medarbeidere i alderen 26 til 49 år. Gjennomsnittlig alder for medarbeidere i SpareBank 1 Forsikring AS er nå 44 år.

Blant mannlige medarbeidere som hadde rett til foreldrepermisjon benyttet 100 % seg av retten til dette.

Konsernets pensjonsalder ble fra 1. juli 2016 endret til 70 år.

SAMFUNNSANSVAR

SpareBank 1 Forsikring AS har forpliktet seg til å ta hensyn til hvordan selskapets atferd påvirker mennesker, miljø og samfunn. Dette ansvaret stiller krav utover lovgivningen som finansmarkedet er underlagt.

Samfunnsansvaret dreier seg også om svindel- og skadeforebyggende tiltak, sikring av liv, helse og verdier, gode produkter til kundene, forretningsetikk, miljømessig påvirkning, kredittpolitikk, holdningsskapende arbeid og lokalt engasjement.

Å ta et aktivt samfunnsansvar innebærer å ha et langsiktig perspektiv på alle sider og konsekvenser av virksomheten i samfunnet. Selskapet opplever økte forventninger til hvordan virksomheten drives fra kunder, eiere, samarbeidspartnere og media. Det stilles stadig høyere krav til rapportering og åpenhet rundt bærekraftig virksomhetsstyring. I den forbindelse startet selskapet i 2016 arbeidet med en tydelig strategi for samfunnsansvar og bærekraft, som skal bygge videre på grunnfilosofien til SpareBank 1-bankene som en engasjert og ansvarlig samfunnsaktør.

Arbeidet har ledet frem til en visjon for bærekraft i SpareBank 1 Forsikring: "Vi har et bankende hjerte for trygge og livskraftige lokalsamfunn".

Gjennom en vesentlighetsanalyse er det definert noen hovedområder som i løpet av 2017 skal kvalitetssikres og konkretiseres. Selskapets strategi og hovedområdene vil knyttes sammen med FNs 17 bærekraftsmål, og det vil bli vurdert hvilke internasjonale prinsipper selskapet skal slutte seg til. SpareBank 1 Forsikring AS skal settes tydelige mål og delmål for virksomheten, etablere en tiltaksplan med tilhørende KPIer, og utarbeide plan for kommunikasjon og rapportering av selskapets bærekraftsarbeid.

ARBEIDSTAKERRETTIGHETER OG SOSIALE FORHOLD

SpareBank 1 Forsikring AS har lagt til rette slik at ansatte skal kunne få en god balanse mellom arbeid og fritid, personlig utvikling og ulike livsstilsaktiviteter. SpareBank 1 Gruppen har inngått avtale om inkluderende arbeidsliv.

DET YTRE MILJØ

SpareBank 1 Forsikring AS har en begrenset påvirkning på det ytre miljøet. Påvirkningen skjer blant annet gjennom avfall, energibruk, reisevirksomhet, transport, materialvalg, innkjøp og vannforbruk.

BEKJEMPELSE AV KORRUPSJON

SpareBank 1 Forsikring AS har ikke utarbeidet egne retningslinjer for bekjempelse av korrupsjon. Selskapets etiske retningslinjer, som er en del av ansettelseskontrakten, sier hvordan medarbeiderne skal forholde seg til gaver, kunder og representasjon. Et eget e-kurs på etikk er obligatorisk for alle nyansatte. Selskapet har også rutiner for varsling av kritikkverdige forhold og sikkerhetsbrudd.

ETISK FORVALTNING

SpareBank 1 Forsikring AS skal gjennom sine investeringer ivareta miljømessige og sosiale forhold samt god selskapsstyring. Målsettingen er å oppnå en høy risikojustert avkastning over tid, gjennom å investere i selskaper med en bærekraftig forretningsmodell.

Etisk forvaltning er godt integrert i selskapets investeringsvirksomhet. Dette er basert på internasjonalt anerkjente prinsipper for etisk forvaltning. Som en aktiv forvalter vil SpareBank 1 Forsikring AS primært utøve ansvarlighet proaktivt gjennom eierskap og dialog med selskapets eksterne fondsforvaltere.

For øvrig vises det til Sparebank 1 Gruppen AS sin årsberetning for 2016 for ytterligere beskrivelse av hvordan samfunnsansvar praktiseres innenfor SpareBank 1 Gruppen konsern. Denne er offentliggjort på

"<http://investor.sparebank1.no>".

DISPONERING AV ÅRETS RESULTAT

SpareBank 1 Forsikring AS oppnådde et totalresultat inkludert andre resultatkomponenter på 403,8 mill. kroner i 2016.

Styret foreslår å disponere resultatet slik: 403,8 mill. kroner avsettes til konsernbidrag, 29,8 mill. kroner overføres fra risikoutjevningfond og 29,8 mill. kroner overføres til annen opptjent egenkapital.

FREMTIDSUTSIKTER

Økt fokus på pensjon forventes å gi langsiktig vekst i markedet for både trygghetsprodukter og pensjons sparing. Et helhetlig forsikringstilbud, samarbeidet med LO og SpareBank 1 bankenes distribusjonsnett, gir et godt utgangspunkt for fortsatt økt forretningsvolum.

Det er fortsatt et udekket behov for individuell risikoforsikring i markedet og selskapet forventer videre lønnsom vekst. I 2017 satser selskapet ytterligere på nysalg, mersalg og kryssalg av forsikring til SpareBank 1 bankkunder, LO-medlemmer og eksisterende forsikringskunder. Gjennom automatisering av låneprosessen vil nå alle kunder som ønsker det få tilbud om livsforsikring ved etablering av boliglån i bankene.

Kundenes bruk av digitale løsninger øker sterkt. SpareBank 1 Forsikring AS har digitale kjøpsløsninger for sine hovedprodukter. Det er stort fokus på å sikre gode kundeopplevelser gjennom løsninger som er enkle, gjenkjennbare på tvers av flater (mobil, brett, PC) og tilpasset kundens forskjellige behov.

SpareBank1 Forsikring er ved siden av Storebrand markedets eneste tilbyder av ny tjenstepensjon (hybrid). Det er en økende interesse for produktet både fra dem som har privat ytelsespensjon og fra dem som har offentlig tjenstepensjon. Det er åpnet for overgang til

hybridpensjon for konkurranseutsatte kommunale og interkommunale bedrifter. Selskapet har fått store bedriftskunder både innen hybrid- og innskuddspensjon, og selskapet ble størst på flyttemarkedet for disse to produktene samlet i 2016.

Et interdepartementalt utvalg la i desember 2016 frem en utredning om endring av innskuddspensjon som vil medføre at arbeidstakerne kan ta med seg oppspart pensjonskapital til ny arbeidsgiver. Utredningen ble foretatt som et resultat av lønnsforhandlingene mellom Fellesforbundet og Norsk Industri våren 2016. Det er utredet fem modeller for en slik egen pensjonskonto. Den mest sannsynlige modellen vil medføre at arbeidstakerne dekker forvaltningskostnadene for medflyttet kapital, mens arbeidsgiverne som i dag vil dekke administrasjons- og forvaltningskostnader for oppsparing som skjer i pensjonsordningen. Arbeidstakerne kan i denne modellen velge en annen leverandør enn bedriften. Forslaget betyr at pensjonskapitalbevis utgår for dem som går til ny arbeidsgiver og hvor pensjonsmidlene overføres. Dette har vært et viktig formål med utredningen ettersom pensjonskapitalbevisene har fått et stort omfang både i antall og volum og koster mye å administrere. Utredningen omhandler også opptjening av pensjon fra første krone og fra første time, ved at dagens begrensninger for lave opptjening fjernes. Forslaget vil gi muligheter for brede pensjonsordninger på tvers av bedrifter, noe som SpareBank 1 ser positivt på.

Levealderen i Norge øker mer enn forventet, og for produktene ytelsespensjon og fripoliser, der alderspensjonen er beregnet ut fra forventet levealder, er det derfor behov for økte avsetninger. Finanstilsynet fastsatte nytt dødelighetsgrunnlag med virkning fra 1. januar 2014. Selskapet har tidligere dekket hele oppreserveringsbehovet for ytelsespensjon, og for fripoliser ble gjenstående oppreserveringsbehov dekket per 31. desember 2016.

Endringer i uførepensjonen i privat tjenstepensjon ble vedtatt i mai 2015. Forskrifter for overgang fra gammel til ny uførepensjon, og ny uførepensjon trådte i kraft 1. januar 2016 med ett års overgangsperiode. Opptjente uførepensjonsrettigheter blir fripoliser og nye uførepensjonsordninger har blitt etablert.

Innskuddsplanene for sparing til alderspensjon er blitt endret som følge av endret knekkpunkt fra 6 G til 7,1 G i folketrygden.

Sterk premieøkning som følge av redusert beregningsrente og økte priser ved lengre levealder har ført til overgang fra ytelsespensjon til innskudds- eller hybridpensjon. Det forventes at denne trenden forsterkes i 2017.

SpareBank 1 Forsikring AS anses å være godt posisjonert i forhold til det fremtidige pensjons-markedet der økte

kapitalkrav ved Solvens II ble innført fra 1. januar 2016. Selskapet har gode resultater fra rene risikoprodukter og det er fokus på lønnsomhet i selskapet. Gjennom den kapital-forvaltningsstrategien som er fulgt sikter selskapet mot å gi langsiktig stabil avkastning til kunder og eier.

Styret takker samtlige medarbeidere i selskapet og ansatte i bankene for god innsats i 2016.

Oslo, 3. mars 2017

Styret i SpareBank 1 Forsikring AS

Bjørn Engaas

Styreleder

Helge Nordahl

Joachim Høegh-Krohn

Endre Jo Reite

Gerd Kristiansen

Pia Sandberg

Geir Hjelkerud

Turid Grotmoll

Adm. direktør

Styret i Sparebank 1 Forsikring AS

Bjørn Engaas
Styrets leder

Gerd Kristiansen

Joachim Høegh-Krohn

Helge Nordahl

Endre Jo Reite

Geir Hjelkerud

Pia Sandberg

Turid Grotmoll
Adm. Dir.

Styrende organer i SpareBank 1 Forsikring AS

STYRET

Bjørn Engaas	Styrets Leder
Joachim Høegh-Krohn	Medlem
Helge Nordahl	Medlem
Endre Jo Reite	Medlem
Gerd Kristiansen	Medlem
Pia Sandberg	Medlem/ansattrepresentant
Geir Hjelkerud	Medlem/ansattrepresentant
Erna Hagensen	Varamedlem
Sigurd Aune	Varamedlem
Ole Kristian Læhren	Varamedlem
Karolina Lindquist	Varamedlem

På ordinær generalforsamling 6. april 2016 ble det, som følge av ny finansforetakslov, besluttet å avvikle Kontrollkomitéen og Representantskapet som selskapsorgan. Begge organene ble dermed avviklet fra nevnte dato.

Årsregnskap og noter for 2016

SpareBank 1 Forsikring AS

RESULTATREGNSKAP

NOK 1000		Noter	31.12.2016	31.12.2015
1.1	Forfalte premier, brutto	10	4 986 817	4 391 293
1.2	Avgitte gjenforsikringspremier		-201 988	-200 373
1.3	Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak	11	1 658 758	546 761
1	SUM PREMIEINNEKTER FOR EGEN REGNING		6 443 587	4 737 681
2.1	Inntekter fra investeringer i datterforetak (eiendomsselskap)	22	243 011	205 460
2.2	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	13	436 734	443 201
2.4	Verdiendringer på investeringer	13	175 334	200 285
2.5	Realisert gevinst og tap på investeringer	13	112 189	-157 195
2	SUM NETTO INNEKTER FRA INVESTERINGER I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN		967 268	691 751
3.2	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	13	130 013	-4 093
3.4	Verdiendringer på investeringer	13	-235 465	1 034 112
3.5	Realisert gevinst og tap på investeringer	13	974 284	364 687
3	SUM NETTO INNEKTER FRA INVESTERINGER I INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN		868 832	1 394 706
4	ANDRE FORSIKRINGSRELATERTE INNEKTER		114 040	82 520
5.1.1	Utbetalte erstatninger, brutto		-2 120 973	-2 092 620
5.1.2	Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger		125 988	128 078
5.1	Utbetalte erstatninger		-1 994 985	-1 964 542
5.2	Overf. av premiereserve og pensjonskapital mv. til andre forsikringsforetak	11	-422 912	-394 016
5	SUM ERSTATNINGER FOR EGEN REGNING	12	-2 417 897	-2 358 558
6.1.1	Endring i premiereserve mv., brutto		-845 159	-629 980
6.1.2	Endring i gjenforsikringsandel av premiereserven mv.		48 031	47 298
6.1	Endring i premiereserve mv.		-797 128	-582 682
6.2	Endring i tilleggsavsetninger		-74 471	81 903
6.3	Endring i kursreguleringsfond		-175 334	-200 285
6.4	Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		-3 687	-4 645
6.5	Endring i tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten		0	7 906
6.6	Overføring av tilleggsavsetninger fra andre forsikringsforetak	11	8	889
6	RESULTATFØRTE ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSE - KONTRAKTSFASTSATTE FORPLIKTELSE		-1 050 612	-696 914
7.1	Endring i pensjonskapital mv.		-3 526 934	-2 530 344
7.3	Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		-16 656	-23 692
7	RESULTATFØRTE ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSE - SÆRSKILT INVESTERINGSFORPLIKTELSE		-3 543 590	-2 554 036
8.1	Overskudd på avkastningsresultatet		-88 031	-56 979
8.2	Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		-16 983	-16 924
8	SUM MIDLER TILORDNET FORSIKRINGSKONTRAKTENE - KONTRAKTSFASTSATTE FORPLIKTELSE		-105 014	-73 903

9.1	Forvaltningskostnader		-54 775	-32 216
9.2	Salgskostnader	28	-426 682	-385 966
9.4	Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring)	24	-507 554	-496 569
9.5	- Gjenforsikringsprovisjoner og gevinstandeler		28 207	31 288
9	SUM FORSIKRINGSRELATERTE DRIFTSKOSTNADER		-960 804	-883 463
10	ANDRE FORSIKRINGSRELATERTE KOSTNADER		-10 987	-24 938
11	RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP	6	304 823	314 846
12.1	Inntekter fra investeringer i datterforetak (eiendomsselskap)	22	53 810	43 901
12.2	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	13	90 255	87 631
12.4	Verdiendringer på investeringer	13	44 475	-59 662
12.5	Realisert gevinst og tap på investeringer	13	2 297	15 528
12	SUM NETTO INNTEKTER FRA INVESTERINGER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		190 837	87 398
13	ANDRE INNTEKTER		33 501	3 006
14.1	Forvaltningskostnader		-3 848	-2 240
14.2	Andre kostnader		-3 856	-94 366
14	FORVALTNINGSKOSTNADER OG ANDRE KOSTNADER KNYTTET TIL SELSKAPSPORTEFØLJEN		-7 704	-96 606
15	RESULTAT AV IKKE-TEKNISK REGNSKAP		216 634	-6 202
16	RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		521 457	308 644
17	SKATTEKOSTNADER	25	-114 090	6 860
18	RESULTAT FØR ANDRE RESULTATKOMPONENTER		407 367	315 504
19.3	Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger - ytelser til ansatte	24	-4 681	145 424
19.5	Gvinster og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		-37	-3
19.9	Skatt på andre resultatkomponenter	25	1 170	-42 514
19	ANDRE RESULTATKOMPONENTER		-3 548	102 907
20	TOTALRESULTAT		403 819	418 411

BALANSE- EIENDELER

NOK 1 000		Noter	31.12.16	Omarbeidet 31.12.15
EIENDELER				
1.2	Andre immaterielle eiendeler		154 220	165 080
1	SUM IMMATERIELLE EIENDELER	23	154 220	165 080
2.1.1	Investeringseiendommer	22	1 581	218
2.1	Bygninger og andre faste eiendommer		1 581	218
2.2.1	Aksjer og andeler i datterforetak (eiendomsselskap)	22	825 887	750 411
2.2.2	Fordringer på datterforetak (eiendomsselskap)		5 006	0
2.2	Datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		830 893	750 411
2.3.1	Investeringer som holdes til forfall	14,17	178 914	227 763
2.3.2	Utlån og fordringer	14,17	805 635	643 459
2.3	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		984 549	871 222
2.4.1	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	14,15,19	1 278	1 315
2.4.2	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkast.	14,15,16	3 980 643	2 686 257
2.4.5	Andre finansielle eiendeler	14,15,16	23 056	-24 387
2.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		4 004 977	2 663 185
2	SUM INVESTERINGER		5 822 000	4 285 036
3.1	Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		66 475	45 183
3.3	Andre fordringer	27	40 615	55 135
3	SUM FORDRINGER		107 090	100 318
4.1	Anlegg og utstyr	23	72 026	0
4.2	Kasse, bank		262 633	284 841
4.4	Andre eiendeler betegnet etter sin art		5 557	0
4	SUM ANDRE EIENDELER		340 216	284 841
5.3	Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		6 552	4 868
5	SUM FORSKUDDSBETALTE KOSTNADER OG OPPTJENTE IKKE MOTTATTE INNTEKTER		6 552	4 868
	SUM EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		6 430 078	4 840 143
6.1.1	Investeringseiendommer	22	1 005	1 016
6.1	Bygninger og andre faste eiendommer		1 005	1 016
6.2.1	Aksjer og andeler i datterforetak (eiendomsselskap)	22	3 621 539	3 496 398
6.2	Datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		3 621 539	3 496 398
6.3.1	Investeringer som holdes til forfall	14,17	1 721 361	2 146 130
6.3.2	Utlån og fordringer	14,17	5 636 491	4 455 343
6.3	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		7 357 852	6 601 473
6.4.1	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	14,15,16	2 829 338	2 770 305
6.4.2	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkast.	14,15,16	6 809 619	6 935 531
6.4.4	Finansielle derivater	14,15,18	4 727	523
6.4.5	Andre finansielle eiendeler	14,15,16	300 837	121 510
6.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		9 944 521	9 827 869
6	SUM INVESTERINGER I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN		20 924 917	19 926 756
7	GJENFORSIKRINGSANDEL AV FORSIKRINGSFORPLIKTELSE I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN		415 243	367 212
8.4.1	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	14,15,16	10 873 314	8 749 706
8.4.2	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkast.	14,15,16	8 349 107	6 817 959
8.4.5	Andre finansielle eiendeler	14,15,16	40 483	-788
8.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		19 262 904	15 566 877
8	SUM INVESTERINGER I INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN		19 262 904	15 566 877
	SUM EIENDELER		47 033 142	40 700 988

BALANSE- EGENKAPITAL OG GJELD

NOK 1 000			31.12.16	Omarbeidet 31.12.15
EGENKAPITAL OG GJELD			Pr. 31.12.2016	Pr. 31.12.2015
10.1	Selskapskapital		348 400	348 400
10.2	Overkurs		481 500	481 500
10.4	Annen innskutt egenkapital		1 661 288	1 242 876
10	SUM INNSKUTT EGENKAPITAL	33	2 491 188	2 072 776
11.1.3	Risikoutjevningfond		24 343	54 113
11.1	Sum Fond		24 343	54 113
11.2	Annen opptjent egenkapital		1 059 076	1 447 717
11	SUM OPPTJENT EGENKAPITAL	33	1 083 419	1 501 830
12.3	Annen ansvarlig lånekapital		1 000 000	0
12.4	Fondsobligasjoner		0	200 000
12	SUM ANSVARLIG LÅNEKAPITAL	14, 31	1 000 000	200 000
13.1	Premiereserve		18 385 452	17 485 200
13.2	Tilleggsavsetninger		616 140	550 105
13.3	Kursreguleringsfond		1 892 390	1 717 056
13.4	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		358 972	375 622
13	SUM FORSIKRINGSFORPLIKTELSE - KONTRAKTSFASTSATTE FORPLIKTELSE	7,9	21 252 954	20 127 983
14.1	Pensjonskapital mv.		18 759 543	15 244 021
14.3	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		396 901	322 853
14	SUM FORSIKRINGSFORPLIKTELSE - SÆRSKILT INVESTERINGSPORTEFØLJE	8	19 156 444	15 566 874
15.1	Pensjonsforpliktelser og lignende	24	61 428	50 581
15.2.2	Forpliktelser ved utsatt skatt		613 835	537 286
15.2	Forpliktelser ved skatt	25	613 835	537 286
15	SUM AVSETNINGER FOR FORPLIKTELSE		675 263	587 867
16	PREMIEDEPOT FRA GJENFORSIKRINGSFORETAK		250 524	223 375
17.1	Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	14	129 411	137 649
17.2	Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	14	20 992	12 358
17.4	Finansielle derivater	14,15,18	128 072	57 906
17.5	Andre forpliktelser	26	700 370	77 397
17	SUM FORPLIKTELSE		978 845	285 310
18.2	Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		144 505	134 973
18	SUM PÅLØPTE KOSTNADER OG MOTTATTE, IKKE OPPTJENTE INNTEKTER		144 505	134 973
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		47 033 142	40 700 988

Oslo, 3. mars 2017

Bjørn Engaas
Styreleder

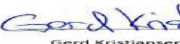
Helge Nordahl

Joachim Haegh-Krohn

Endre Jo Reite

Gerd Kristiansen

Eja Sandberg

Turid Grotmoll
Adm. direktør

Geir Hjelakerud

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

NOK 1 000	2016	2015
KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER		
Resultat av ordinær virksomhet før skattekostnad	521 457	308 641
Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	-233 518	-209 651
Avskrivninger og nedskrivninger	65 254	41 501
Verdiregulering investeringseiendommer	-63 298	-39 708
Verdiendring av verdipapirer til virkelig verdi	-62 976	-84 300
Netto renteinntekter/rentekostnader	-514 737	-499 892
Betalte rentekostnader	-2 267	-5 054
Mottatte renteinntekter	511 954	499 194
Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger i pensjonsordninger	9 204	-7 003
Periodens betalte skatter	-	-
Økning fordring på reassurandør	-48 031	-47 298
Endring i forsikringstekniske avsetninger	4 714 541	3 284 242
Endring i andre tidsavgrensingsposter	369 219	171 117
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	5 266 803	3 411 789
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Tilgang av verdipapirer til virkelig verdi	-5 093 205	-2 011 990
Vederlag ved avhending av verdipapirer til virkelig verdi	-	-
Netto økning verdipapirer til virkelig verdi	-5 093 205	-2 011 990
Tilgang av verdipapirer som holdes til forfall	-1 386 034	-1 962 755
Vederlag av avhending av verdipapirer som holdes til forfall	518 000	705 967
Tilgang immaterielle eiendeler	-32 634	-15 886
Tilgang anlegg og utstyr	-93 786	-
Tilgang investeringseiendommer	-1 352	-
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-6 089 011	-3 284 664
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Innbetalinger av ansvarlig lånekapital	1 000 000	-
Utbetalinger ved tilbakebetalinger av ansvarlig lånekapital	-200 000	-
Utbetaling av utbytte / konsernbidrag	-	-57 646
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	800 000	-57 646
Netto kontantstrøm for perioden	-22 208	69 479
Kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	284 841	215 362

ENDRING I EGENKAPITAL

NOK 1 000	Innskutt egenkapital	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Risiko-utjevning-fond	Annen opptjent egenkapital	Reassuranse avsetning	Total egenkapital
Egenkapital pr. 31.12.2015	348 400	481 500	1 242 876	54 113	1 403 124	5 771	3 535 784
Prinsippendring - Sikkerhetsavsetninger					38 822		38 822
Korrigert EK pr. 01.01.2016	348 400	481 500	1 242 876	54 113	1 441 946	5 771	3 574 606
Poster ført direkte mot EK:							
Avsatt til risikoutjevning-fond				(29 770)	29 770		
Endring i reassuranseavsetning					1 334	(1 334)	
Sum inntekter og kostnader for perioden				(29 770)	31 104	(1 334)	
Egenkapitaltransaksjoner med eier:							
Mottatt konsernbidrag							
Mottatt/avgitt konsernbidrag	-	-	418 411		(418 411)		
Egenkapital pr. 31.12.2016	348 400	481 500	1 661 287	24 343	1 054 639	4 437	3 574 606

Som følge av endring i regnskapsregelverket ble sikkerhetsavsetningen på 51,763 mill. kroner pr 31.12.15 flyttet til annen opptjent egenkapital, redusert for utsatt skatt som utgjorde 12,941 mill. kroner. Egenkapitalen ble dermed endret med 38,822 mill. kroner.

NOTER TIL REGNSKAPET

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

GENERELT

Selskapet er underlagt "Lov om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven)" av 10. juni 2005. Regnskapet er utarbeidet i samsvar med forskrift om årsregnskap for livsforsikringselskaper. Etter årsregnskapsforskriften skal regnskapene, med enkelte unntak, avlegges etter EU-godkjente IFRSer.

Årsregnskapsforskriften ble i 2015 endret med virkning fra 2016. Endringen kom som en følge av innføringen av Solvens II og endringer i forsikringsvirksomhetsloven. En endring var at sikkerhetsavsetningen ble oppløst for regnskapsformål. Endringen i regnskapsregelverket anses som en prinsippendring og sikkerhetsavsetningen pr 31. desember 2015 er flyttet til annen opptjent egenkapital, redusert for utsatt skatt. Skattemessig er det ikke fremmet forslag til nye skatteregler med virkning fra 2016. Erstatningsavsetningene inngår nå i premiereserven under forsikringsforpliktelser med kontraktsfastsatte forpliktelser.

Adgangen etter årsregnskapsforskriften § 3-12 om å fravike enkelte bestemmelser i de internasjonale standardene etter forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (forenklingsforskriften) § 3-1 og § 3-2 nr. 1 og nr. 9, er benyttet.

De fleste bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven trådte i kraft den 1. januar 2008. Vesentlige endringer i loven var at prising skal skje i forkant og at det ble nye krav til oppsplitting av prisen på de ulike elementer i tariffen. Rentegaranti skal prises særskilt. Den nye loven resulterte i flere overskuddsregimer enn tidligere. Kollektiv pensjon og nye individuelle produkter følger ny overskuddsmodell, mens fripoliser følger modifisert overskuddsmodell. Individuelle sparekontrakter inngått før 2008 kan følge gammel overskuddsdeling. Ettårige risikoprodukter er uten rett til overskudd, men kundene får/belastes avkastningen i produkter med investeringsvalg.

Regnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende:

- finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi
- derivater måles til virkelig verdi
- aksjer i datterforetak (eiendomsselskap) måles til virkelig verdi. Eiendommene behandles som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi

INNDELING AV FORVALTNINGSKAPITALEN

Selskapets forvaltningskapital er delt inn i selskapsporteføljen, kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen.

- Kollektivporteføljen:

Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetningene til dekning av kontraktsfastsatte forpliktelser.

Selskapet har etablert fire kollektivporteføljer. Finansielle eiendeler knyttet til bestanden av individuelle forsikringer solgt før 1. januar 2008 forvaltes i en adskilt portefølje. Fripoliser med høye krav til årlig avkastning forvaltes også i en egen adskilt portefølje, mens de øvrige fripolisene forvaltes i en adskilt portefølje sammen med kundemidlene tilhørende ytelsespensjon. I den ordinære kollektivporteføljen forvaltes midlene til øvrige produkter med kontraktsfastsatte forpliktelser.

- Investeringsvalgporteføljen:

Investeringsvalgporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetningene til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje.

- Selskapsporteføljen:

Selskapsporteføljen består av eiendeler som motsvarer selskapets ansvarlige kapital og annen gjeld enn forsikringsforpliktelsene. I henhold til oppstillingsplanen i årsregnskapsforskriften er fordringer i forbindelse med direkte forsikringer innplassert i selskapsporteføljen til tross for at de inngår i midler til dekning av forsikringsforpliktelser.

VERDIPAPIRER OG DERIVATER

Finansielle eiendeler innregnes i balansen når selskapet blir part i eiendelens kontraktmessige betingelser. Alminnelig kjøp og salg av finansielle eiendeler er regnskapsført på transaksjonsdagen. Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når selskapet overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemulighet knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Selskapet klassifiserer verdipapirer i en av følgende kategorier:

- til virkelig verdi over resultatet
- eiendeler tilgjengelig for salg
- utlån og fordringer
- investeringer som holdes til forfall

Klassifiseringen avhenger av hensikten med eiendelen. Finansielle eiendeler blir klassifisert ved anskaffelsen.

Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet balanseføres første gang til virkelig verdi, med tillegg av transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet vurderes til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Eiendeler klassifisert som utlån og fordringer og investeringer som holdes til forfall regnskapsføres til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metode.

Virkelig verdi av børsnoterte investeringer er basert på gjeldende kjøpskurs. Hvis markedet for verdipapiret ikke er aktivt (eller hvis det gjelder et verdipapir som ikke er børsnotert) bruker selskapet verdsettelsesteknikker for å fastsette den virkelige verdien. Disse omfatter nylig gjennomførte transaksjoner til markedsvilkår, henvisning til andre instrumenter som i vesentlig grad er like, og bruk av diskontert kontantstrømsanalyse og opsjonsmodeller. Teknikkene vektlegger markedsinformasjon i størst mulig grad og i minst mulig grad selskaps-spesifikk informasjon.

- Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet:

Denne kategorien består av finansielle eiendeler ledelsen har øremerket (fair value option). Alle finansielle eiendeler kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- o klassifiseringen reduserer mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendelser og forpliktelser
- o de finansielle eiendelsen inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

I tråd med styrets investeringsstrategi har man etablert en investeringsportefølje som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Porteføljen styres løpende og verdsettes til virkelig verdi. Status på virkelig verdi rapporteres jevnlig til ledelsen og styret.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som "finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet", inkludert utbytte, medtas i resultatregnskapet under "Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen eller selskapsporteføljen" i den perioden de oppstår.

- Verdipapirer tilgjengelig for salg

Verdipapirer tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler selskapet velger å plassere i denne kategorien eller som ikke er klassifisert i noen annen kategori. Verdipapirer som er klassifisert i denne kategorien, måles til virkelig verdi. Verdiendringer føres over andre resultatkomponenter. Selskapet har en helt ubetydelig post klassifisert i denne kategorien.

- Utlån og fordringer

Verdipapirer klassifisert som utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke blir notert i et aktivt marked, unntatt de som selskapet har klassifisert til virkelig verdi over resultatet. Utlån og fordringer regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rente-metode.

- Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler notert i et aktivt marked, med betalinger som er faste eller lar seg fastsette og faste forfall som selskapet har intensjon om å holde til forfall. Disse obligasjonene måles til amortisert kost etter effektiv rente-metode.

- Derivater

Finansielle derivater inngår som en integrert del av forvaltningen av aksje- og obligasjonsporteføljen for å oppnå den ønskede avkastnings- og risikoprofil. Sikringsbokføring gjennomføres ikke, selv om man foretar økonomisk sikring.

Derivatene består av valuta- og renteinstrumenter. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet på dato hvor kjøp av derivatet er inngått.

- Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløpet den enkelte eiendel kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilke grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelse av instrumentene.

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendels virkelige verdi. Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata. Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

Amortisert kost

Amortisert kost er definert som det beløp eiendelen ble målt til ved førstegangsinnregning minus betalinger mellom partene pluss effektive renter minus eventuell nedskrivning. Effektiv rente er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontantstrømmer over eiendelens forventede levetid.

-Verdifall på finansielle eiendeler målt til amortisert kost

For finansielle eiendeler målt til amortisert kost vurderes det hver balansedag om det finnes objektive bevis på verdifall. Slike objektive bevis kan være informasjon om betalingsvansker hos utsteder som indikerer en reduksjon i framtidige kontantstrømmer. Det blir først vurdert om det foreligger objektive indikasjoner for vesentlige eiendeler enkeltvis. Dersom det ikke blir innregnet verdifall for eiendelen blir den vurdert på nytt i en gruppe av eiendeler som har tilsvarende kredittrisiko. Dersom det foreligger objektive bevis for at et verdifall har inntrådt, beregnes tapet til forskjellen mellom bokført verdi og nåverdien av forventede framtidige kontantstrømmer. Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

Det er per 31.12.2016 ikke funnet objektive bevis på verdifall for eiendeler som ikke måles til virkelig verdi.

VALUTA

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta er omregnet til norske kroner etter valutakurs på balansedagen. Relaterte gevinster og tap ved omregning er innregnet i resultatet.

Hoveddelen av eiendeler i utenlandsk valuta er sikret med valutaterminforretninger. Ved realisasjon av valutaterminforretningene resultatføres gevinst og tap.

INVESTERING I EIENDOMSELSKAPER

SpareBank 1 Forsikring AS har eiendomsplasseringer gjennom investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper. Aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper er regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Regnskapene til disse selskapene er omarbeidet i samsvar med de prinsipper som selskapsregnskapet til SpareBank 1 Forsikring AS er utarbeidet etter.

Eiendommene i datterselskapene og de tilknyttede selskapene vurderes til virkelig verdi. Etter IFRS er virkelig verdi det beløp en eiendel kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold. Selskapet benytter en intern verdsettelsesmodell for å beregne virkelig verdi av eiendommene. I modellen estimeres en 30-års kontantstrøm på basis av forventede framtidige kostnader og inntekter for hver enkelt eiendom. Etter utløpet av det 30. året i kontantstrømmen er det beregnet en sluttverdi. Kontantstrømmen inklusive sluttverdien inflateres med forventet prisvekst og diskonteres med et avkastningskrav som består av risikofri rente og et risikopåslag. Risikopåslaget er satt individuelt for hver eiendom. Beregningen av virkelig verdi oppdateres ved hver regnskapsavslutning. Leieinntekter, driftskostnader og effekten av verdiendringer knyttet til eiendommene vises i note.

Parallelt med intern verddivurdering blir det for kontrollformål utført ekstern verddivurdering for utvalgte eiendommer i porteføljen. Utvalget er trukket tilfeldig av forhåndsdefinert antall eiendommer. Utvalget for ekstern vurdering rulleres over en periode på 3 år.

I forbindelse med verddivurderingen er effekten av latent skatt beregnet utenom verddivurderingsmodellen. Latent skatt oppstår som følge av aksjeeie og ikke direkte eie. Den latente skatten i selskapene medfører ofte en rabatt i forhold til eiendomsverdien ved omsetning av slike selskap. Latent skatt er beregnet med 7 % av differansen mellom virkelig verdi og skattemessig verdi, redusert med bokført utsatt skatt i selskapsregnskapene for eiendommene. Dette er i henhold til normal bransjepraksis. Nettoeffekten er behandlet som nedskrivning av verdien av aksjene i eiendomsselskapene.

IMMATERIELLE EIENDELER

Standard IKT-programvare som oppfyller kriteriene for balanseføring føres til anskaffelseskost (inkludert utgifter til å få programmene operative), og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Utgifter til vedlikehold av programvare kostnadsføres etter hvert som de påløper. Utgifter direkte forbundet med utvikling av identifiserbar og unik programvare som eies av selskapet, blir balanseført som en immateriell eiendel når følgende kriterier er oppfylt:

- det er teknisk mulig å ferdigstille programvaren slik at den vil være tilgjengelig for bruk
- ledelsen har til hensikt å ferdigstille programvaren og bruke eller selge den
- det er mulig å bruke eller selge programvaren
- det kan påvises hvordan programvaren vil generere sannsynlige fremtidige økonomiske fordeler
- tilstrekkelige tekniske, finansielle eller andre ressurser er tilgjengelig for å ferdigstille og ta i bruk eller selge programvaren
- utgiftene kan måles pålitelig

Direkte utgifter omfatter personalkostnader for programutviklingspersonell og en andel av direkte tilhørende faste kostnader. Andre utviklingsutgifter som ikke oppfyller disse kriteriene blir kostnadsført etter hvert som de påløper. Utviklingsutgifter som er

kostnadsført kan ikke balanseføres som en eiendel i senere perioder. Balanseført egenutviklet programvare avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid fra tidspunktet programvaren er tilgjengelig for bruk.

Immaterielle eiendeler vurderes årlig for å sikre at avskrivningsperioden som brukes er i samsvar med utnyttbar levetid. Ved verdifall foretas nedskrivninger.

FORDRINGER PÅ FORETAK I SAMME KONSERN

Fordringer på foretak i samme konsern er ført opp til pålydende. SpareBank 1 Forsikring AS har ingen fordringer på eller gjeld til SpareBank 1 Gruppen AS eller datterselskaper utover det som følger av løpende forretningsmessige transaksjoner.

KOSTNADSFORDELING MELLOM SØSTERSELSKAP

Etter at eier i 2012 besluttet å integrere datterselskapene SpareBank 1 Forsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring AS, har SpareBank 1 Skadeforsikring AS utkontraktert store deler av sin virksomhet til SpareBank 1 Forsikring AS. SpareBank 1 Skadeforsikring AS kjøper tjenester fra SpareBank 1 Forsikring AS. Kostnadene til SpareBank 1 Forsikring AS ved utførelsen av leveransene fordeles til SpareBank 1 Skadeforsikring AS etter fordelingsnøkler. Fordelingsnøkler gjennomgås årlig.

SKATT

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Beregnet skattekostnad knyttet til andre resultatkomponenter blir ført under andre resultatkomponenter.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser, når det er sannsynlig at det vil foreligge fremtidig skattbar inntekt, og at midlertidige forskjeller kan trekkes fra i denne inntekten. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp.

Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater fra selskapets egen virksomhet som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Ved vurdering av sannsynlighet vil historisk inntjening og forventede fremtidige marginer bli lagt til grunn.

Aksjerelaterte inntekter fra eiendeler som forvaltes i selskapets kollektiv- og investeringsvalgporteføljer er ikke omfattet av fritaksmetoden. Det er innført et sjablongfradrag som skal tilsvare disse inntektenes forholdsmessige andel av overskuddet som tilordnes selskapet, slik at unntaket fra fritaksmetoden ikke får effekt for denne delen av de aksjerelaterte inntektene.

Det er ikke beregnet utsatt skatt knyttet til verdiendring av eiendommer eid i egne selskaper for den delen som er knyttet til selskapsporteføljen eller som vil omfattes av sjablongfradraget. Realisasjon av eiendommene vil i praksis være salg av aksjer. Eventuelle gevinster eller tap ved realisasjon av aksjer tilhørende selskapsporteføljen vil ikke være skattepliktig som følge av fritaksmetoden, og det er selskapets oppfatning at regnskapet gir best informasjonsverdi når utsatt skatt ikke oppføres på slike verdiendringer.

PENSJONSORDNINGER

Selskapet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. Selskapets kollektive pensjonsordninger er plassert i SpareBank 1 Forsikring AS.

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor selskapet betaler faste bidrag til forsikrings-selskapet. Det har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere tilskudd. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad i takt med at de forfaller.

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Selskapets kollektive ytelsesbaserte ordning sikrer medlemmene en pensjon på 70 % av sluttlønn opp til 12G fram til 77 år med etterfølgende avtrapping. Lønn utover 12G er sikret gjennom en innskuddsbasert ordning. Den ytelsesbaserte ordningen ble lukket for nyansatte etter 1. mai 2005.

I tillegg kommer forpliktelser som følger av Avtalefestet Pensjon (AFP) og enkelte særskilte avtaler om førtidspensjoner og tilleggspensjoner.

Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedatoen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode.

Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte fremtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i renten på en obligasjon utstedt av et selskap med høy kredittverdighet, OMF renten (Obligasjoner med fortrinnsrett) da dette markedet anses dypt nok. OMF renten skal ha tilnærmet den samme løpetiden som den relaterte pensjonsforpliktelsen. Bruk av foretaksobligasjon som diskonteringsrente krever at det finnes foretaksobligasjoner med lang løpetid, høy kvalitet, i samme valuta, og at det er et dypt marked for slike obligasjoner. Markedsaktører har fremholdt at OMF markedet er tilstrekkelig dypt, og at prisingen i markedet er pålitelig. Analyser utført eksempelvis av aktører som Gabler Wassum, samt våre eierbankers egne analyser hensyntatt rentebytteavtaler underbygger at det finnes et dypt og likvid marked for foretaksobligasjoner med høy kredittverdighet, konsentrert til OMF. Det norske markedet for OMF har blitt mer velutviklet etter finanskrisen, og har høy kredittrating. Selskapet har derfor valgt å legge til grunn OMF renten som diskonteringsrente for beregning av pensjonsforpliktelsen. Gjennværende gjennomsnittlig opptjeningsperiode for medlemmene av ytelsesplanen i SpareBank 1 Forsikring AS er beregnet til ca. 8 år.

Selskapet benytter en ny levetidstabell K 2013 BE (beste estimat) utarbeidet av aktuarfirmaet EIKOS. Denne tabellen er svakere enn K2013. Aktuarielle gevinster og tap (estimataavvik) som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene blir regnskapsført under andre resultatkomponenter i den perioden de oppstår.

Endringer i pensjonsplanens ytelser resultatføres eller inntektsføres løpende i resultatregnskapet, med mindre rettighetene etter den nye pensjonsplanen er betinget av at arbeidstakeren blir værende i tjeneste i en spesifisert tidsperiode (opptjeningsperioden). I dette tilfellet amortiseres kostnaden knyttet til endret ytelse lineært over opptjeningsperioden.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Den nye AFP-ordningen legger opp til at bedriften skal betale en samlet premie med utgangspunkt i årslønn til arbeidstakeren. Premien beregnes med utgangspunkt i en fast prosent av årslønn mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp. Årspremiesatsen for 2016 utgjør 2,5 %. Det skal ikke betales premie for arbeidstakere etter det året de fyller 61 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Ny ordning finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 dekkes av arbeidsgiver.

SLUTTVEDERLAG

Sluttvederlag blir betalt når ansettelsesforhold avsluttes av selskapet før det normale tidspunktet for pensjonering eller når en ansatt frivillig aksepterer å slutte mot et slikt vederlag. Selskapet regnskapsfører sluttvederlag når det beviselig er forpliktet til enten å avslutte arbeidsforholdet til dagens arbeidstakere i henhold til en formell, detaljert plan som selskapet ikke kan trekke tilbake, eller til å gi sluttvederlag som følge av et tilbud som er gitt for å oppfordre til frivillig avgang.

EGENKAPITAL

Egenkapital består av innskutt egenkapital som aksjekapital og overkurs, og opptjent egenkapital inkludert risikoutjevningfond.

Risikoutjevningfond

Risikoutjevningfondet kan bare benyttes til å dekke det årlige kravet til økning i premiereserven for enkelte kontrakter når behovet for økningen skyldes risiko knyttet til person. Risikoutjevningfondet skal ikke fordeles på de enkelte kontrakter og klassifiseres som opptjent egenkapital.

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlig lånekapital blir oppført til nominelle verdier. SpareBank 1 Forsikring AS har ved utløpet av 2016 ett ansvarlig lån på 1 milliard kroner.

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, og hvor SpareBank 1 Forsikring AS ikke har plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Selskapet hadde ved utløpet av 2015 et fondsobligasjonslån på 200 millioner kroner. Dette lånet ble etter samtykke fra Finanstilsynet innløst i juni 2016.

FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER

Selskapets produkter er alle klassifisert som forsikringskontrakter.

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover enkelte mindre forhold. Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som den enkelte regnskapspliktige har anvendt i tidligere årsregnskap under forutsetning av at de norske reglene om forsikringsmessige avsetningene er tilstrekkelige. For å dokumentere dette må selskapet gjennomføre en tilstrekkelighetstest. SpareBank 1 Forsikring AS gjennomfører årlig en slik test. Dette tilsier at tidligere anvendte prinsipper knyttet til forsikringsmessige avsetninger for livsforsikring kan anvendes.

De forsikringsmessige forpliktelsene innenfor livsforsikring omfatter premiereserve, pensjonskapital, tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond, premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond og pensjonsreguleringsfond.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i Finans Norge, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet.

Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut i fra prinsippet om at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut i fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.

Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Dette innebærer at beregningene er utført med de samme forutsetninger som ligger til grunn for beregning av premien for den enkelte forsikringsavtale. Det er foretatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer. Avsetningene gjøres ved hjelp av ulike modeller.

- For gruppeliv (personalgruppeliv, foreningsgruppeliv og grunnforsikringen) avsettes det delvis basert på risikopremie og delvis basert på erstatningshistorikk.
- For kollektiv pensjonsforsikring avsettes med utgangspunkt i ett års risikopremie.
- For individualbransjene avsettes delvis basert på risikopremie og delvis basert på erstatningshistorikk.

IBNR/RBNS er ikke beregnet med diskonteringsrente.

- Premiereserve:

Premiereserven er selskapets avsetning til å møte fremtidige forsikringsmessige forpliktelser. Reserven er beregnet som kontantverdien av selskapets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag

av kontantverdien av fremtidige premier. Rentesatsen som er benyttet ved beregningen er således gjeldende grunnlagsrente for kontrakten.

Den avsatte premiereserven inkluderer administrasjonsreserve.

Finanstilsynet har fastsatt at nytt dødelighetsgrunnlag for kollektiv pensjonsforsikring, K2013, som ble gjeldende fra 2014. For kollektiv ytelsespensjon og fripoliser er kontraktene fullt oppreservert til dette grunnlaget.

Erstatningsavsetningen skal dekke selskapets forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som er meldt, men ikke ferdig oppgjort, og skader som er inntruffet, men ennå ikke meldt ved regnskapsperiodens utløp (RBNS og IBNR). Avsetningene dekker også forventede indirekte skadebehandlingskostnader i henhold til forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomhet. Fra 2016 inngår erstatningsavsetningen i selskapets premiereserve.

- Pensjonskapital:

Pensjonskapitalen til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje motsvarer verdien av investeringsporteføljen som er tilordnet kontrakten. Selskapet har ikke investeringsrisiko på kundemidler, da det ikke garanteres minsteavkastning ovenfor kundene.

- Tilleggsavsetninger:

For å sikre soliditeten i livsforsikringsselskapene kan det foretas tilleggsavsetninger inntil 12 prosent av premiereserven knyttet til den enkelte forsikringskontrakt. Tilleggsavsetningene er betinget kundetildelt overskudd som kan benyttes til å dekke den årlige rentegarantien, dersom avkastningen fra de finansielle eiendelene ikke er tilstrekkelig. Det kan ikke trekkes mer enn ett års rentegaranti det enkelte år.

- Kursreguleringsfond:

Avsetningen tilsvarer netto urealiserte merverdier på finansielle eiendeler, med unntak av investering i eiendom, vurdert til virkelig verdi og som inngår i kollektivporteføljen. Netto urealiserte merverdier fastsettes ved en samlet vurdering av porteføljen. Kursreguleringsfondet kan ikke være negativt.

- Premiefond:

Premiefondet utgjør innbetalinger fra forsikringstakerne i forbindelse med tradisjonell pensjonsforsikring. Innbetalingene føres ikke i resultatregnskapet, men direkte i balansen.

- Innskuddsfond:

Innskuddsfondet utgjør innbetalinger fra forsikringstakerne i forbindelse med pensjonsforsikring hvor forpliktelsene er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje. Innbetalingene føres ikke i resultatregnskapet, men direkte i balansen.

- Pensjonistenes overskuddsfond:

Fondet består av overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling i kollektiv pensjonsforsikring. Fondet skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene.

AVSETNINGSREGLER OG OVERSKUDDSDDELING

Produktgruppe	Forsikringsfond ekskl. erstatningsavsetning og avsetning for løpende uføre	Avsetning for løpende uføre	Overskuddstildeling
Ind. rente og pensjon	Avsetning etter premietariff	Produkter med overskuddsdeling: Årlig beløp ganger utbetalingsperiode eller ganger livrente Uten overskuddsrett: Årlig beløp ganger livrente, hensyntatt reaktivering	Til kjøp av tilleggsdekninger, unntatt kontoprodukt: Tilføres konto
Ind. kapital	Avsetning etter premietariff	Årlig beløp ganger utbetalingsperiode	Akkumuleres på kontraktsnivå eller kjøp av tilleggsdekninger. Kontoprodukt: Tilføres konto
Kollektiv pensjon	Avsetning etter premietariff	Ytelsespensjon: I de første 4 årene: 10 ganger utbetalt ytelse maksimert til livrenten ganger utbetalt ytelse. Fripoliser og Risikopensjon: Årlig beløp ganger livrente, hensyntatt reaktivering	Tilføres bedriftens premiefond og pensjonistenes overskuddsfond (for fripoliser oppskrives ytelsen)
Ulykke			Uten rett til overskudd
Gruppeliv			Uten rett til overskudd, unntatt gruppeliv med overskuddsfond
Unit Link			Avkastning tilfaller/belastes kunde
Innskuddspensjon og hybridpensjon med investeringsvalg		: Årlig beløp ganger livrente, hensyntatt reaktivering	Avkastning tilfaller/belastes kunde
Innskuddspensjon og hybridpensjon med garanti		: Årlig beløp ganger livrente, hensyntatt reaktivering	Avkastning tilfaller kunde

PREMIEINNTEKTER

Premieinntekter for egen regning omfatter forfalte bruttopremier fratrukket premie for avgitt gjenforsikring og overførte premiereserver fra andre selskaper. Inntektsføringen er uavhengig av om premien er betalt eller ikke. Ved nytegning inntektsføres premien når forsikringen blir utstedt. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning til premiereserven.

ERSTATNINGER

Erstatninger for egen regning omfatter utbetalte forsikringsoppgjør fratrukket mottatt gjenforsikring, overførte forsikringsmidler til andre selskap og endring i erstatningsavsetninger. Avsetning for erstatninger som ikke er ferdigbehandlet eller utbetalt ivaretas ved avsetning til erstatningsavsetningen.

FLYTTING AV LIVSFORSIKRINGSKONTRAKTER

Overføring av premiereserve, tilleggsavsetning og kursreguleringsfond fra annet selskap føres over resultatregnskapet under posten "Premieinntekter for egen regning; Overføring av premiereserve fra andre forsikrings-selskaper" og "Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse"; Overføring av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond fra andre forsikrings-selskaper".

Overføring av premiereserve, tilleggsavsetning og kursreguleringsfond til annet selskap føres under "Erstatninger for egen regning; Overføring av premiereserve, tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond til andre forsikringsselskaper". Kostnads-/inntektsføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsfondet tilsvarende. Beløpet blir stående som kortsiktig gjeld/tilgodehavende til oppgjør finner sted. Forsinkelsesrenter ved fraflytting føres under "Andre forsikringsrelaterte kostnader".

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Generalforsamlingen og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring, og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimer og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

NOTE 2 - RISIKOSTYRING

SpareBank 1 Forsikring AS er gjennom sin virksomhet eksponert mot ulike typer risikoer. Forsikringsrisiko og markedsrisiko utgjør en betydelig del av den totale risikoeksponeringen for selskapet. Forsikrings- og sparepremier mottas på forhånd, og avsettes for å dekke fremtidige utbetalinger til pensjon og erstatning ved sykdom, uførhet og død. Innbetalingene og selskapets egenkapital investeres, og følgelig vil selskapet være eksponert mot markeds- og motpartsrisiko. Selskapets resultat påvirkes blant annet av utviklingen i finansmarkedene, samt utvikling i levealder og sykdom/uførhetsforløp. Enkelthendelser forårsaket av for eksempel feil i systemer, menneskelig feil eller eksterne hendelser kan også påvirke selskapets resultatet negativt. Det er derfor viktig hvordan selskapet kontrollerer og styrer sin risiko. Grunnlaget for risikostyringen legges i styrets årlige behandling av strategi og policydokumenter der selskapets risikotoleranse, kapitalmål og risikorammer fastsettes.

ORGANISERING AV RISIKOSTYRINGEN

Selskapets rammeverk for risikostyring består av tre forsvarslinjer. Første forsvarslinje utøves av leder av forretnings- og støtteområdene som har ansvaret for den daglige risikostyrings- og risikohåndtering innen eget ansvarsområde. Andre forsvarslinje utøves av kontrollfunksjonene som understøtter styret og ledelsens ansvar. Tredje forsvarslinje utøves av internrevisjonen som overvåker at risikostyring og internkontroll er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Styret har det overordnede ansvaret for at selskapet har hensiktsmessige systemer for risikostyring og internkontroll.

Risikostyringen skal bidra til å sikre at etablerte handlingsregler er i overensstemmelse med selskapets risikotoleranse. Selskapets kontrollaktiviteter skal sikre at definerte risikogrenser overholdes, og at eksisterende risikobilde er godt kommunisert i organisasjonen. Selskapets samlede risikoeksponering beskrives i selskapets risikorapport som behandles av styret. SpareBank 1 Gruppen har det overordnede ansvaret for risikostyringen i konsernet.

KONTROLLFUNKSJONER

Selskapet har etablert fire kontrollfunksjoner som har direkte rapporteringslinje til styret.

Risikostyrings- og compliancefunksjonen ivaretas av avdelingen Risikostyring og Compliance. Avdelingen er organisert i forretningsområdet Økonomi og Risikostyring og er uavhengig fra løpende driftsrelaterte oppgaver. Risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for å overvåke og videreutvikle selskapets risikostyrings- og internkontrollsystem. I tillegg skal funksjonen ha oversikt over de risikoer selskapet er eller kan bli eksponert for, og hvilken betydning dette har for selskapets solvenssituasjon.

Compliancefunksjonen skal avdekke og forebygge risiko relatert til etterlevelse av eksternt og internt regelverk.

Selskapets forsikringsrisiko overvåkes av Aktuarfunksjonen og er organisert uavhengig som et eget forretningsområde direkte under administrerende direktør. Aktuarfunksjonen har blant annet ansvar for å påse at de forsikringstekniske avsetningene er tilstrekkelige.

Internrevisjonen er en uavhengig kontroll- og rådgivningsfunksjon som skal bidra til at organisasjonen på en effektiv og tilfredsstillende måte når sine mål. Internrevisjonen utføres på oppdrag av styret og utføres av eksterne aktører. Internrevisjonen gir råd til ledelsen om selskapets risikostyring og rapporterer direkte til styret.

NOTE 3 – FINANSIELL RISIKO

MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av prisbevegelser i markedene for aksjer, renter, eiendom, andre verdipapirer, valuta og kredittspread. Under gjeldende soliditetsregelverk (Solvens II) påvirkes også de forsikringsmessige avsetningene av rentenvået, både ved fastsettelse av beste estimat, samt ved beregning av renterisiko i et stresset scenario. Fall i aksje- og eiendomsmarkedene, økt spreadrisiko og endring i rentenivået er de vesentligste risikofaktorene som kan påvirke selskapets markedsrisiko under gjeldende soliditetsregelverk.

SpareBank 1 Forsikring AS vurderer markedsrisikoen i selskapet ved bruk av stresstester. Selskapet benytter også andre statistiske verktøy og metoder for å vurdere markedsrisikoen. Selskapet arbeider fortløpende med å videreutvikle modeller for måling og overvåkning av risiko. Selskapet har fastsatt et kapitalmål for solvensmarginen. Selskapet har en beredskapsplan som skal følges dersom solvensmarginen faller under forhåndsdefinerte nivåer.

SpareBank 1 Forsikring AS tilbyr pensjonsprodukter som har rentegaranti, det vil si en minsteavkastning som kundene er garantert hvert år. Selskapets gjennomsnittlige årlig garanterte rente er 2,7%, beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond.

Selskapets finansielle risiko er i stor grad knyttet til om selskapet klarer å innfri den årlige rentegarantien. Et lavt rentenivå vil øke risikoen for at selskapet ikke oppnår rentegarantien. Dersom avkastningen ikke er stor nok til å dekke den garanterte renten, vil selskapet måtte benytte deler av bufferkapitalen som er bygget opp av tidligere års overskudd. I ett kalenderår kan tilleggsavsetninger kun benyttes for å dekke ett års rentegaranti. Eier er ansvarlig for eventuelt udekket beløp.

Investeringsstrategien og dermed markedsrisikoen for de ulike porteføljene i SpareBank 1 Forsikring AS skal være tilpasset den risikotoleransen selskapet har for de ulike produkter, kontrakter og ansvarlig kapital. Aktiv risikostyring i kundeporteføljene reduserer sannsynligheten for å ikke oppnå rentegarantien.

Avdeling for Risikostyring og Compliance overvåker markedsrisikoen i selskapet og følger opp rammer og retningslinjer som er gjeldende for selskapet.

VALUTARISIKO

Valutarisiko er definert som økonomisk tap som følge av endringer i valutakurser. Selskapets eksponering i utenlandske papirer var 8 106 mill. kroner per 31.12.16. Som en del av selskapets risikostyring, søkes hoveddelen av valutakursrisikoen i underliggende porteføljer nøytralisert ved valutaterminforretninger.

Eiendeler i utenlandsk valuta er i sin helhet knyttet til investeringsvirksomheten. Disse eiendelene er direkte eller indirekte eksponert mot endring i utenlandsk valuta mot norske kroner. For å nøytralisere denne risikoen benytter selskapet valutaterminer for å sikre underliggende portefølje i annen valuta enn norske kroner. Valutakursbevegelser som medfører gevinster eller tap på sikringskontrakter vil motsvares av tap eller gevinst i underliggende portefølje.

Eiendeler i utenlandsk valuta

Valuta omregnet til NOK 1000	EUR	JPY	USD
Aksjer og andeler	400 902	120 945	1 325 660
Investeringsvalgportefølje	1 644 454	1 317 282	3 297 293
Netto i NOK	2 045 356	1 438 227	4 622 953
Valutakurs	9,08630	0,07363	8,62000

Per 30.12.2016 hadde selskapet inngått følgende

NOK 1000	Beløp solgt valuta	Beløp kjøpt NOK
USD Netto Swap + Forwards	688 850	-5 952 074
EUR Netto Swap + Forwards	140 242	-1 274 432
JPY Netto Swap + Forwards	12 150 722	-898 619
GBP Netto Swap + Forwards	65 496	-696 690
CHF Netto Swap + Forwards	44 060	-373 448
CAD Netto Swap + Forwards	60 855	-391 535
AUD Netto Swap + Forwards	42 308	-263 657
Nominelt beløp		9 751 874
Markedsverdi valutaterminkontrakter		-98 581

LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risikoen for at selskapet ikke har likviditet til å møte sine betalingsforpliktelser ved forfall, eller at det oppstår tap som følge av at selskapet må selge eiendeler for å dekke likviditetsbehovet.

Ved styring av likviditetsrisiko er hovedmålsettingen å sørge for at selskapet til enhver tid kan betale sine forpliktelser innen forfallsdato. Likviditeten er avhengig av hvor lang tid det vil ta å omgjøre verdien av finansielle plasseringer til kontanter. SpareBank 1 Forsikring AS har til enhver tid en kontantbeholdning (bankinnskudd) for å møte kjente kontantstrømmer. Sentralt i styringen av likviditetsrisiko er at en stor del av finansielle investeringer skjer i verdipapirer som er lett omsettelige. En egen likviditetsstrategi er vedtatt av styret. Ved utgangen av 2016 hadde selskapet 1 708 mill. kroner i likvide midler i selskapsporteføljen, som kan dekke tilsvarende utbetalinger på kort tid.

Forfallsstruktur på balanseposter gruppert etter

NOK 1 000	Inntil 6 mnd	1 - 3 år	3 - 5 år	Mer enn 5 år	Uten forfall	Sum
Aksjer og andeler til virkelig verdi	-	-	-	-	13 702 652	13 702 652
Obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi	615 544	949 795	3 554 994	2 230 198	11 788 838	19 139 369
Derivater til virkelig verdi	-	-	4 727	-	-	4 727
Andre finansielle verdipapirer til virkelig verdi	-	-	-	-	364 376	364 376
Aksjer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	1 278	1 278
Utlån og fordringer som måles til amortisert kost	82 645	313 960	274 412	5 771 109	-	6 442 126
Obligasjoner som holdes til forfall	330 045	600 894	500 420	468 916	-	1 900 275
Sum	1 028 234	1 864 649	4 334 553	8 470 223	25 857 144	41 554 803

NOTE 4 - FORSIKRINGSRISIKO**VIKTIGE FORUTSETNINGER OG ENDRINGER I DEM**

- Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i Finans Norge, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet.

- Gjeldende tariff for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser er K2013. Selskapet fullførte oppreserveringen på fripoliser i 2016, og for kollektiv ytelsespensjon i 2014.
- Premier og reserver er fastsatt ut fra det prinsipp at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.
- Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer.

STYRING AV RISIKO FRA FORSIKRINGSKONTRAKTER

Vurdering av forsikringsrisiko

Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.

Kontroll av forsikringsrisiko

I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. I forbindelse med risikobasert tilsyn har selskapet utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

RISIKORESULTAT 2016

Beløp i millioner kroner	Individuell rente/pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
Dødsrisiko (inkl. opplevelsesrisiko)	-0,564	288,325	-0,156	0,000	52,419	340,023
Uførhet	-20,960	-34,905	50,355	0,000	22,706	17,196
Ulykke	0,000	0,000	0,000	39,538	3,063	42,601
Risikoresultat før tekniske avsetninger	-21,525	253,420	50,199	39,538	78,188	399,820
Tekniske avsetninger	-0,765	-5,003	-0,592	-2,067	-19,541	-27,968
Risikoresultat etter tekniske avsetninger	-22,289	248,418	49,607	37,471	58,646	371,852
Oppreservering	0,000	0,000	-13,749	0,000	0,000	-13,749
Risikoresultat netto	-22,289	248,418	35,857	37,471	58,646	358,103

Tallene under viser risikoresultat før tekniske avsetninger ved en reduksjon i dødelighet på henholdsvis 10 prosent og 20 prosent eller en økning i uførheten på henholdsvis 10 prosent og 20 prosent.

MNOK	Individuell rente/pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
10 prosent reduksjon i dødelighet	-24,045	271,323	45,132	39,538	109,114	441,062
20 prosent reduksjon i dødelighet	-26,565	289,225	40,065	39,538	140,041	482,304
10 prosent økning i uførhet	27,898	244,377	24,732	39,538	52,744	389,289
20 prosent økning i uførhet	2,320	235,334	-0,735	39,538	27,300	303,757

Hvordan risikoresultat påvirker resultat til eier, avhenger av hvilken overskuddsmodell som gjelder for det enkelte produkt.

REASSURANSE

Styret vedtar årlig selskapets reassuransesprogram.

Selskapet har følgende typer reassuransedekninger:

Kvotereassuranse

Ved kvotereassuranse deles forsikringsrisikoen mellom to parter, og på den måten overføres deler av risikoen til en reassurandør, der andelen som overføres er avtalespesifikt.

Eksedentreassuranse (surplus)

I kontraktene er det fastsatt en egenandel etter risikotype. All risiko utover egenandelen reassureres. Eksedentreassuranse er i likhet med kvotereassuranse en proporsjonal ordning, men med den ulikhet at prosentatsen varierer fra forsikring til forsikring. Eksedentreassuranse benyttes særlig for individuelle forsikringer.

Excess of loss / Katastrofereassuranse

For hver erstatning som overskrider et fast beløp dekker reassurandøren det overskytende beløp, gjerne begrenset til et spesifisert maksimum. En erstatning kan defineres per risiko eller per begivenhet. Eksempel på en excess of loss er katastrofereassuranse. I det tilfelle hvor erstatning defineres per risiko, kan excess of loss til forveksling ligne på eksedentreassuransen.

FORHOLD OG BETINGELSER I FORSIKRINGSKONTRAKTER

FORSIKRINGSRISIKO

I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet dekninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppelev tilbyr det dødsrisikoforsikringer.

Innen bedriftsbetalt pensjon tilbyr selskapet etterlatedekninger som trer i kraft ved forsikredes død.

Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt.

Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.

RENTERISIKO

Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlig årlige rentegaranti er på 2,7 %, beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond. Nye kontrakter i 2016 er tilbudt med grunnlagsrente 2% for ytelsespensjon og 0% for hybridpensjon.

Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det enten finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien og/eller tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler fra overskuddet til tilleggsavsetningene tilknyttet ytelsespensjon og fripoliser. Dette er regulert oppad til 12 % av kontraktens premiereserve.

Det er ikke tilleggsavsetning tilknyttet hybridpensjon.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2016
Individuell kapitalforsikring	1,9 %
Individuell rente/pensjonsforsikring	2,8 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,8 %
Gruppelivsforsikring	0,0 %
Ulykkesforsikring	0,0 %
Samlet	2,7 %

OVERSKUDDSMODELLER

Selskapet har produkter med og uten rett til overskudd etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven.

- Ny overskuddsmodell: Kollektiv ytelsespensjon, Hybridpensjon, Innskuddspensjon med avkastningsgaranti, Garantikonto, Individuelle sparekontrakter inngått etter 2008 og Gruppeliv med overskuddsfond.
- Modifisert overskuddsmodell: Fripoliser utgått fra kollektiv pensjon.
- Overskuddsdeling etter tidligere gjeldende regler: Individuell kapital og Individuell pensjon med overskuddsdeling inngått før 2008
- Uten overskuddsrett: Gruppeliv (med unntak av Gruppeliv med overskuddsfond), Kollektiv risikopensjon uten fripolise (unntatt utbetalingsreserve), Individuell rente, Individuell kapital, Ulykke.
- Med investeringsvalg: Innskuddspensjon med investeringsvalg, Individuell kapital, Individuell rente.

TILDELING AV OVERSKUDD

Hvorledes overskuddet tildeles hver enkelt kunde bestemmes ut fra hvilken produktgruppe kontrakten tilhører.

For individuelle kapitalforsikringer akkumuleres overskuddet på den enkeltes kontrakt og utbetales sammen med forsikringssummen.

Innen individuelle rente- og pensjonsforsikringer oppskrives den sikrede ytelsen med overskuddet. Individuelle forsikringer utgått fra kollektive ordninger behandles på tilsvarende måte.

For kollektive pensjonsordninger tilføres overskuddet ordningens tilhørende premiefond og pensjonistenes overskuddsfond etter regelverket fastsatt i lov om foretakspensjon. For ordninger utenfor lov om foretakspensjon tilføres overskuddet premiefondet. For hybridpensjon tilføres overskuddet etter reglene i tjenestepensjonsloven.

Flytteretten, hvor oppgjørsfristen kun er to måneder etter oppsigelsesfristens utløp for kontrakter hvor flytteverdien overstiger 300 mill. kroner, kan utgjøre en likviditetsrisiko dersom en eller flere større kontrakter flyttes i løpet av kort tid. En større fraflytting enn tilflytting over tid vil ha effekt på fremtidig kontantstrøm.

Generelt vil endringer i rammebetingelser for næringen kunne påvirke fremtidige kontantstrømmer. Eksempelvis vil tilpasning til nytt lowerk for tjenestepensjon påvirke kontantstrømmen.

Forfallsanalyse

Beste estimat for når forpliktelsene for spareforsikringer forfaller til utbetaling. I estimatet er det hensyntatt avgang. For kollektiv ytelsespensjon er ikke ny opptjening hensyntatt.

2016

mill kr	Bokført	0-5 år	5-10 år	10-15 år	15-20 år
Utbetalinger (ikke diskontert)		4 001,13	3 329,59	2 857,35	2 486,19
Totale premiereserve, netto	13 503				

KONSENTRASJON AV FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppe-forsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

NOTE 5 – SOLVENS II KAPITALKRAV

I Solvens II-balansen verdsettes alle eiendeler og forpliktelser til markedsverdi. Dette medfører vesentlige endringer, sammenlignet med regnskapsregelverket, med hensyn til hvordan forpliktelsene verdsettes. For eiendeler er de vesentligste endringene knyttet til at hold-til-forfall obligasjoner verdsettes til markedsverdi, at immaterielle eiendeler ikke inngår i Solvens II-balansen og hvordan gjenforsikringsfordringer verdsettes. Forpliktelsene blir verdsatt etter markedsbaserte metoder, hvilket medfører økt kompleksitet. Blant annet inngår alle inn- og utgående kontantstrømmer innenfor kontraktens grense til verdsettelse av forpliktelsene. Forpliktelsene diskonteres til nåverdi etter en definert markedsbasert rentebane gitt av EIOPA.

Opplysningene er basert på foreløpige beregner pr 31.12.16.

Pr. 31.12.2016 utgjør differansen mellom den regnskapsmessige verdien og markedsverdien av forsikringstekniske avsetninger 5 102 MNOK. Dette inngår som et kapitalbidrag (avstemmingsreserve) i solvenskapitalen (ansvarlig kapital). Under Solvens II består forsikringstekniske avsetninger av et beste estimat og en risikomargin. Beste estimat skal utgjøre forventningsverdien av diskonterte fremtidige kontantstrømmer. Risikomargin er et påslag som skal reflektere kapitalkostnaden et annet selskap vil ha ved overtakelse av selskapets forpliktelser.

FORPLIKTELSE

Tabellen viser forpliktelser under Solvens II sammenlignet med regnskapsmessig verdi pr. 31.12.2016.

Forpliktelser per 31.12.16 (MNOK)	Solvens II verdi	Regnskapsmessig verdi	Differanse
Forsikringstekniske avsetninger	35 308	40 409	-5 102
Kontantinnskudd fra ressurandør	284	251	33
Utsatt skatt	1 946	614	1 332
Derivater	33	128	-95
Andre forpliktelser	1 057	1 057	0
Totale forpliktelser eksklusive ansvarlig	38 627	42 459	-3 832
Ansvarlig lånekapital	1 000	1 000	0

EIENDELER

Tabellen viser eiendeler under Solvens II sammenlignet med regnskapsmessig verdi pr. 31.12.2016.

Eiendeler per 31.12.16 (MNOK)	Solvens II verdi	Regnskapsmessig verdi	Differanse
Immaterielle eiendeler	0	154	-154
Investeringer i kollektiv- og	27 253	26 747	506
Investeringer i investeringsvalgporteføljen	19 156	19 263	-106
Andre eiendeler	347	347	0
Fordringer	441	522	-81
Totale eiendeler	47 198	47 033	165

SOLVENSKAPITAL

Selskapets solvenskapital består pr. 31.12.2016 av basiskapital – kapitalgruppe 1 og basiskapital – kapitalgruppe 2. Solvenskapitalen beregnes som differansen mellom verdien av eiendeler og forpliktelser med tillegg av ansvarlig lånekapital. Selskapet har ingen supplerende kapital pr. 31.12.2016.

I henhold til Solvens II-forskriften deles solvenskapitalen inn i tre kapitalgrupper oppgitt i tabellen nedenfor.

Solvenskapital per 31.12.16 (MNOK)	Total	Tier 1 ubegrenset	Tier 1 begrenset	Tier 2	Tier 3
Innskutt egenkapital	2 491	2 491	0	0	0
Annen opptjent egenkapital	1 059	1 059	0	0	0
Risikoutjevningfond	24	0	0	24	0
Ansvarlige lån	1 000	0	0	1 000	0
Kapitalbidrag (Avstemmingsreserve)	5 102	5 102	0	0	0
Effekt eiendeler	260	260	0	0	0
Effekt utsatt skatt	-1 332	-1 332	0	0	0
Effekt kontantinnskudd reassurandør	-33	-33	0	0	0
Total solvenskapital	8 571	7 547	0	1 024	0

Hele selskapets solvenskapital på 8 571 MNOK kan benyttes til å dekke solvenskapitalkravet.

SOLVENSKAPITALKRAV OG SOLVENSMARGIN

Solvenskapitalkravet beregnes ved å stresse de estimerte markedsverdiene ved forhåndsdefinerte stress etter standardmetoden gitt av Solvens II regelverket.

Solvenskapitalkrav SB1F AS	MNOK
Brutto tall risikomoduler	31.12.2016
Markedsrisiko	3 470
Livsforsikringsrisiko	4 632
Helseforsikringsrisiko	1 920
Motpartsrisiko	101
Kapitalkrav før diversifisering totalrisiko	10 123
Korrelasjonseffekt totalrisiko	-2 808
Kapitalkrav før operasjonell risiko	7 315
Operasjonell risiko	177
Risikoreduserende effekt utsatt skattefordel	-1 667
Risikoreduserende effekt forsikringstekniske	-824
Kapitalkrav	5 000
Solvenskapital	8 571
Solvensmargin	171%
Minstekapitalkrav faktisk	1 250
Minstekapitalkrav før anvendelse av nedre	1 026

Selskapets solvensmargin pr. 31.12.2016 er på 171 prosent uten bruk av overgangsregler.

Selskapets største risikoeksponering er livsforsikringsrisiko etterfulgt av markedsrisiko og helseforsikringsrisiko.

NOTE 6 – BRANSJEFORDELTE RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE

NOK 1 000	Ind.rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Gruppeliv	Ulykke	Selskapets midler	Totalt
Resultatregnskap:							
Premieinntekter	494 348	934 776	4 150 803	633 769	229 891	-	6 443 587
Inntekter fra finansielle eiendeler	269 006	49 459	580 502	54 042	14 071	189	967 268
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	45 749	70 833	752 250	-	-	-	868 832
Andre forsikringsrelaterte inntekter	9 955	8 663	76 041	6 535	12 846	-	114 040
Erstatninger	-608 399	-451 101	-888 798	-406 349	-63 250	-	-2 417 897
Endring i forsikringsmessige avsetninger	-95 374	17 197	-862 349	-91 518	-18 657	89	-1 050 612
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-særskilt investeringsvalg	80 835	-91 197	-3 533 228	-	-	-	-3 543 590
Overskudd på avkastningsresultatet	-37 305	-1 641	-42 622	-23 446	-	-	-105 014
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-198 941	-239 521	-325 692	-89 609	-107 031	-10	-960 804
Andre forsikringsrelaterte kostnader	38	-334	-608	-5 445	-4 639	-	-10 987
RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP	-40 088	297 134	-93 701	77 979	63 231	268	304 823
Avkastning på selskapets midler	-	-	-	-	-	211 916	211 916
Sum	-40 088	297 134	-93 701	77 979	63 231	212 184	516 741
Resultatanalyse:							
Risikoresultat	-22 290	248 417	49 606	58 647	37 471	-	371 851
Administrasjonsresultat	-44 367	28 653	-80 781	5 999	19 183	-10	-71 323
Avkastningsresultat	64 520	21 705	156 773	36 779	6 577	278	286 632
Oppservering for økt levealder	-	-	-44 350	-	-	-	-44 350
Vederlag for rentegaranti	377	-	36 447	-	-	-	36 824
Oppservering belastet egenkapital	-	-	-82 708	-	-	-	-82 708
Resultat til fordeling	-1 760	298 775	34 987	101 425	63 231	268	496 926
Avsetning til/ anvendelse av tilleggsavsetninger	-1 023	-	-82 401	-	-	-	-83 424
Midler tilført/overført kunder	-37 305	-1 641	-46 287	-23 446	-	-	-108 679
Avkastning på selskapets midler	-	-	-	-	-	211 916	211 916
Resultat av teknisk regnskap	-40 088	297 134	-93 701	77 979	63 231	212 184	516 741

BRANSJEFORDELTE RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE - DELBRANSJER INDIVIDUELL RENTE OG PENSJON

NOK 1 000	Overskudds-modell etter FVL § 9-9	Overskuddsmodell etter tidligere regler i FVL (1988) § 8-1	Kontrakter uten oversk.rett	Investerings- valg	Sum
RESULTATREGNSKAP:					
Premieinntekter	5 990	4 979	443 491	39 888	494 348
Inntekter fra finansielle eiendeler	3 702	191 220	73 724	360	269 006
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-	-	-	45 749	45 749
Andre forsikringsrelaterte inntekter	-	-	303	9 652	9 955
Erstatninger	-5 874	-365 204	-93 473	-143 848	-608 399
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-kontraktfastsatte	-3 006	254 765	-347 674	541	-95 374
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-særskilt	-	-	-	80 835	80 835
Overskudd på avkastningsresultatet	-	-37 305	-	-	-37 305
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-477	-28 349	-140 818	-29 297	-198 941
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1	-19	83	-25	38
RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP	334	20 087	-64 364	3 855	-40 088
Resultatanalyse:					
Risikoresultat	-434	2 323	-21 374	-2 805	-22 290
Administrasjonsresultat	391	-10 412	-40 778	6 432	-44 367
Avkastningsresultat	1 023	65 481	-2 212	228	64 520
Vederlag for rentegaranti	377	-	-	-	377
Resultat til fordeling	1 357	57 392	-64 364	3 855	-1 760
Avsetning til/ anvendelse av tilleggsavsetninger	-1 023	-	-	-	-1 023
Resultat til kunder	-	-37 305	-	-	-37 305
Resultat av teknisk regnskap	334	20 087	-64 364	3 855	-40 088

INDIVIDUELL KAPITAL

NOK 1 000	Overskudds-modell etter FVL § 9-9	Overskuddsmodell etter tidligere regler i FVL (1988) § 8-1	Kontrakter uten oversk.-rett	Investeringsvalg	Sum
RESULTATREGNSKAP:					
Premieinntekter	193	15 380	728 864	190 339	934 776
Inntekter fra finansielle eiendeler	10 426	24 935	14 066	32	49 459
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-	-	-	70 833	70 833
Andre forsikringsrelaterte inntekter	-	-	303	8 360	8 663
Erstatninger	-21 514	-55 806	-220 131	-153 650	-451 101
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-kontraktsfaste forpliktelser	11 516	25 823	-18 442	-1 700	17 197
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-særskilt investeringsvalg	-	-	-	-91 197	-91 197
Overskudd på avkastningsresultatet	-	-1 641	-	-	-1 641
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-2 970	-7 781	-195 291	-33 479	-239 521
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-4	-26	-415	111	-334
RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP	-2 353	884	308 954	-10 351	297 134
Resultatanalyse:					
Risikoresultat	-1	-6 809	255 228	-1	248 417
Administrasjonsresultat	-710	-3 673	43 403	-10 367	28 653
Avkastningsresultat	-1 642	13 007	10 323	17	21 705
Resultat til fordeling	-2 353	2 525	308 954	-10 351	298 775
Resultat til kunder	-	-1 641	-	-	-1 641
Resultat av teknisk regnskap	-2 353	884	308 954	-10 351	297 134

ULYKKE

	Overskudds-modell etter FVL § 9-9	Overskuddsmodell etter tidligere regler i FVL (1988) § 8-1	Kontrakter uten oversk.-rett	Investeringsvalg	Sum
RESULTATREGNSKAP:					
Premieinntekter	-	-	229 891	-	229 891
Inntekter fra finansielle eiendeler	-	-	14 071	-	14 071
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-	-	-	-	-
Andre forsikringsrelaterte inntekter	-	-	12 846	-	12 846
Erstatninger	-	-	-63 250	-	-63 250
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-kontraktsfaste forpliktelser	-	-	-18 657	-	-18 657
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-særskilt investeringsvalg	-	-	-	-	-
Overskudd på avkastningsresultatet	-	-	-	-	-
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-	-	-107 031	-	-107 031
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-	-	-4 639	-	-4 639
RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP	-	-	63 231	-	63 231
Resultatanalyse:					
Risikoresultat	-	-	37 471	-	37 471
Administrasjonsresultat	-	-	19 183	-	19 183
Avkastningsresultat	-	-	6 577	-	6 577
Resultat til fordeling	-	-	63 231	-	63 231
Resultat av teknisk regnskap	-	-	63 231	-	63 231

KOLLEKTIV PENSJON

	Foretaks- pensjons- ordn uten inv. valg	Fripoliser uten inv. valg	Foretaks- pensjons- ordn uten rett til andel av oversk	Tjeneste- pensjons- ord uten inv. valg	Tjeneste- pensjons- ord med inv. valg	Tjeneste- pensjons- ordn uten rett til andel av oversk	Pensjons- bevis uten inv. valg	Innskudds- pensjons- ordninger uten inv. valg	Innskudds- pensjons- ordninger med inv. valg	Pensjons- kapitalbevis uten inv. valg	Pensjons- kapitalbevis med inv. valg	Sum
NOK 1 000												
Resultatregnskap:												
Premieinntekter	309 070	43 001	5 093	54 112	123 764	211 047	83	60 281	3 223 821	14	120 517	4 150 803
Inntekter fra finansielle eiendeler	222 411	280 343	1 555	2 916	32	27 649	5	15 178	17 854	12 559	0	580 502
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	0	0	0	0	6 743	0	0	0	519 260	0	226 247	752 250
Andre forsikringsrelaterte inntekter	911	0	0	0	187	0	0	3 455	52 594	3 150	15 744	76 041
Erstatninger	-144 535	-181 617	-9 723	-12	0	-53 091	0	-22 166	-326 219	-8 747	-142 688	-888 798
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelseskontraktfastsatte forpliktelser	-317 105	-185 686	921	-54 637	-1 151	-188 725	-87	-39 692	-87 412	11 225	0	-862 349
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelses-særskilt investeringsvalg	0	0	0	0	-129 105	0	0	0	-3 271 633	0	-132 490	-3 533 228
Overskudd på avkastningsresultatet	-9 285	-7 700	-275	-1 967	0	-2 490	-1	-11 390	0	-9 514	0	-42 622
Andre forsikringsrelaterte kostnader	140	-79	0	-1	0	-436	0	-93	-117	-5	-17	-608
RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP	24 660	-78 508	-2 476	-17 469	-19 447	-29 903	0	-3 146	-16 188	2 024	46 752	-93 701
Resultatanalyse:												
Risikoresultat	29 834	25 789	-3 259	-12	-81	-2 256	0	0	-2	-5	-402	49 606
Administrasjonsresultat	-23 899	-2 334	-47	-17 633	-19 387	-36 191	0	-4 463	-24 698	717	47 154	-80 781
Avkastningsresultat	58 366	54 864	1 104	1 966	21	11 034	1	11 391	8 512	9 514	0	156 773
Oppreservering for økt levealder	0	-44 350	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-44 350
Vederlag for rentegaranti	33 642	0	0	176	0	0	0	1 317	0	1 312	0	36 447
Oppreservering belaset egenkapital	0	-82 708	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-82 708
Resultat til fordeling	97 943	-48 739	-2 202	-15 503	-19 447	-27 413	1	8 245	-16 188	11 538	46 752	34 987
Avsetning til/ anvendelse av tilleggsavsetninger	-58 366	-22 069	0	-1 966	0	0	0	0	0	0	0	-82 401
Resultat til kunder	-14 917	-7 700	-274	0	0	-2 490	-1	-11 391	0	-9 514	0	-46 287
Resultat av teknisk regnskap	24 660	-78 508	-2 476	-17 469	-19 447	-29 903	0	-3 146	-16 188	2 024	46 752	-93 701

NOTE 7 – KONTRAKTSFASTSATTE FORSIKRINGSFORPLIKTELSER

NOK 1 000	Premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Kursreg.- fond	Premiefond/ innsk.fond	Sum
Sum kontraktfastsatte forsikringsforpliktelser					
01.01.2016	17 462 980	550 105	1 717 056	375 622	20 105 763
<i>Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser:</i>					
Netto resultatførte avsetninger	845 159	3 180	175 334	3 687	1 027 360
Overskudd på avkastningsresultatet	56 957	77 585	-	-	134 542
Overskudd på risikoresultatet	13 360	5 840	-	38 363	57 563
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	915 476	86 605	175 334	42 050	1 219 465
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser:					
Overføringer mellom fond	31 981	-20 570	0	0	11 411
Overføring til/fra selskapet	0	0	0	0	0
Andre ikke resultatførte endringer	-24 985	0	0	-58 700	-83 685
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	6 996	-20 570	0	-58 700	-72 274
Sum kontraktfastsatte forsikringsforpliktelser					
31.12.2016	18 385 452	616 140	1 892 390	358 972	21 252 954

NOTE 8 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSER MED INVESTERINGSVALG

NOK 1 000	Premie- reserve	Premiefond, innsk.fond	Sum
Sum forsikringsforpliktelser med investeringsvalg 01.01.2016	15 244 021	322 853	15 566 874
<i>Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser:</i>			
Netto resultatført avsetning	3 526 934	16 656	3 543 590
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	3 526 934	16 656	3 543 590
<i>Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser:</i>			
Overføring mellom fond	-11 411	-	-11 411
Overføring til/fra selskapet	-	56 903	56 903
Andre ikke resultatførte endringer	-	489	489
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	-11 411	57 392	45 981
Sum forsikringsforpliktelser med investeringsvalg 31.12.2016	18 759 544	396 901	19 156 445

NOTE 9 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSER I LIVSFORSIKRING

NOK 1 000	Premiereserve mv	Tilleggs- avsetninger	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv
Individuell rente/pensjon	6 672 875	189 374	
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	74 573	5 545	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	2 979 828	183 829	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	1 697 534	-	
- Investeringsvalg	1 920 940	-	
Individuell kapital	2 725 779	9 082	
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	218 532	-	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	403 822	9 082	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	317 975		
- Investeringsvalg	1 785 450		
Kollektiv pensjon	26 058 427	417 684	625 991
- Foretakspensjonsordninger uten investeringsvalg	3 784 436	255 383	210 399
- Foretakspensjonsordninger uten rett til andel av overskudd	40 278		
- Ytelsesbaserte pensjonsordninger med investeringsvalg			
- Fripoliser uten investeringsvalg	5 417 862	162 301	
- Tjenestepensjonsordninger uten investeringsvalg	75 783		5 852
- Tjenestepensjonsordninger uten rett til andel av overskudd	671 468		19
- Tjenestepensjonsordninger med investeringsvalg	128 387		5 441
- Innskuddspensjonsordninger uten investeringsvalg	312 647		12 820
- Innskuddspensjonsordninger med investeringsvalg	10 550 032		391 460
- Pensjonskapitalbevis uten investeringsvalg	274 149		
- Pensjonskapitalbevis med investeringsvalg	4 802 380		
- Pensjonsbevis uten investeringsvalg	1 005		
Gruppeliv	1 248 668		129 882
Ulykkesforsikring			
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	439 246		
Sum forsikringsforpliktelser pr 31.12.16	37 144 995	616 140	755 873

NOTE 10 - NYTEGNING

PREMIE I TILKNYTNING TIL SALG AV FORSIKRINGER (NYTEGNING) DE SISTE TO ÅR

NOK 1 000	Ind. rente/pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Totalt
2016	72 670	160 421	390 343	43 174	5 009	671 617
2015	71 254	110 667	153 104	40 172	1 853	377 050

NOTE 11 – FLYTTING TIL OG FRA LIVSFORSIKRING

NOK 1 000	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Sum 2016	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Sum 2015
MOTTATTE MIDLER								
Premiereserve	20 996	14 303	1 623 458	1 658 758	10 492	6 254	530 015	546 761
Kursreserve/tilleggsavsetninger	-	-	8	8	-	-	889	889
Overføringer over resultatregnskapet - mottatt	20 996	14 303	1 623 466	1 658 765	10 492	6 254	530 904	547 650
Premiefond overført direkte i balansen - mottatt	-	-	48 418	48 418	-	-	15 633	15 633
Totalt mottatte midler	20 996	14 303	1 671 884	1 707 183	10 492	6 254	546 537	563 283
Antall kontrakter mottatte midler	87	36	694	817	80	10	616	706
AVGITTE MIDLER								
Premiereserve	4 252	2 931	415 541	422 724	5 320	2 114	386 286	393 720
Tilleggsavsetninger	60	-	-	60	91	-	-	91
Kursreserve	128	-	-	128	204	-	-	204
Overføringer over resultatregnskapet - avgitt	4 440	2 931	415 541	422 912	5 615	2 114	386 286	394 016
Premiefond overført direkte i balansen - avgitt	-	-	11 270	11 270	-	-	11 219	11 219
Totalt avgitte midler	4 440	2 931	426 811	434 182	5 615	2 114	397 505	405 235
Antall kontrakter avgitte midler	31	26	583	640	24	27	420	471

NOTE 12 – ERSTATNINGER FOR EGEN REGNING

NOK 1 000	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum 2016	Sum 2015
Utbetalte erstatninger	590 747	326 731	472 773	110 248	477 536	1 978 035	1 931 119
Gjenkjøp	14 198	128 256	484	0	0	142 938	161 501
Brutto utbetalte erstatninger	604 945	454 987	473 257	110 248	477 536	2 120 973	2 092 620
-Gjenforsikringsandel	-986	-6 817	0	-46 998	-71 187	-125 988	-128 078
Overføring av premiereserve, og kursreserver til andre selskaper	4 440	2 931	415 541	0	0	422 912	394 016
Sum erstatninger for egen regning	608 399	451 101	888 798	63 250	406 349	2 417 897	2 358 558

NOTE 13 – INNETEKTER FRA FINANSIELLE EIENDELER

NOK 1 000	2016	2015
Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		
<u>Aksjer og andeler</u>		
Utbytte mv. fra aksjer og andeler	9 144	4 143
Netto urealisert og realisert gevinst/tap av aksjer og andeler	544 109	1 690 454
Sum netto inntekter aksjer og andeler	553 253	1 694 596
<u>Obligasjoner og sertifikater</u>		
Mottatte og opptjente renteinntekter mv.	322 861	193 673
Netto urealisert og realisert gevinst/tap av rentepapirer	205 594	-144 628
Sum netto inntekter fra obligasjoner, sertifikater, rentefond og andre verdipapirer med fast avkastning	528 455	49 045
<u>Andre finansielle instrumenter</u>		
Mottatte og opptjente renteinntekter mv.	11 593	1 432
Netto urealisert og realisert gevinst/tap av derivater og andre finansielle instrumenter	321 678	-147 966
Sum netto inntekter fra derivater og andre finansielle instrumenter	333 271	-146 534
Netto inntekter fra obligasjoner vurdert til amortisert kost		
Mottatte og opptjente renteinntekter obligasjoner holdt til forfall	116 055	137 435
Netto urealisert og realisert gevinst/tap av obligasjoner holdt til forfall	2 388	-246
Sum netto inntekter fra obligasjoner som holdes til forfall	118 443	137 190
Mottatte og opptjente renteinntekter andre obligasjoner til amortisert kost	197 349	164 446
Netto urealisert og realisert gevinst/tap andre obligasjoner til amortisert kost	-655	141
Sum netto inntekter fra obligasjoner til amortisert kost	196 694	164 588
Netto andre inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser		
Sum netto andre inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser		25 609
Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser	1 730 116	1 924 494

NOTE 14 – KLASSIFISERING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER

2016

NOK 1 000	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler							
Aksjer og andeler	-	-	-	13 702 652	1 278	-	13 703 930
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	6 442 126	1 900 275	-	19 139 369	-	-	27 481 770
Andre finansielle eiendeler	-	-	-	364 376	-	-	364 376
Derivater	-	-	4 727	-	-	-	4 727
Sum finansielle eiendeler	6 442 126	1 900 275	4 727	33 206 397	1 278	-	41 554 803

Finansielle forpliktelser

Ansvarlig lån	-	-	-	-	-	1 000 000	1 000 000
Derivater	-	-	128 072	-	-	-	128 072
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring og gjenforsikring	-	-	-	-	-	150 403	150 403
Sum finansielle forpliktelser	-	-	128 072	-	-	1 150 403	1 278 475

Finansielle forpliktelser fordelt på forfall

NOK 1 000	< 3 mnd	3 - 12 mnd	1 - 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Total
Ansvarlig lån	-	-	-	1 000 000	-	1 000 000
Derivater	127 228	844	-	-	-	128 072
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring og gjenforsikring	150 403	-	-	-	-	150 403
Sum finansielle forpliktelser	277 631	844	-	1 000 000	-	1 278 475

2015

NOK 1 000	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler							
Aksjer og andeler	-	-	1 020 144	10 499 867	1 315	-	11 521 326
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	5 098 802	2 373 893	204 214	16 235 533	-	-	23 912 442
Andre finansielle eiendeler	-	-	24	96 311	-	-	96 335
Derivater	-	-	523	-	-	-	523
Sum finansielle eiendeler	5 098 802	2 373 893	1 224 905	26 831 711	1 315	-	35 530 626

Finansielle forpliktelser

Ansvarlig lån	-	-	-	-	-	200 000	200 000
Derivater	-	-	57 906	-	-	-	57 906
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring og gjenforsikring	-	-	-	-	-	150 007	150 007
Sum finansielle forpliktelser	-	-	57 906	-	-	350 007	407 913

Finansielle forpliktelser fordelt på forfall

NOK 1 000	< 3 mnd	3 - 12 mnd	1 - 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Total
Ansvarlig lån	-	-	-	-	200 000	200 000
Derivater	57 906	-	-	-	-	57 906
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring og gjenforsikring	150 007	-	-	-	-	150 007
Sum finansielle forpliktelser	207 913	-	-	-	200 000	407 913

NOTE 15 – VERDETTESHERARKI

Hoveddelen av selskapets finansielle eiendeler er vurdert til virkelig verdi. Virkelig verdi er det beløp den enkelte eiendel kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle eiendeler og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Eiendelene klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av eiendelen.

Nivå 1

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendels virkelige verdi. Eiendeler klassifiseres i nivå 1 dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert under nivå 1

- Andeler i aksje-, obligasjons- og pengemarkedsfond
- Børsnoterte aksjer og statsobligasjoner

Nivå 2

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi for eiendelen ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata. Eiendeler klassifiseres i nivå 2 dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle instrumenter er klassifisert under nivå 2

- Aksjederivater, valutaterminer, fremtidige renteaftaler og valutawapper hvis virkelig verdi er derivert fra verdien av underliggende instrument
- Obligasjoner og sertifikater som ikke er noterte, eller er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt

Nivå 3

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata. Eiendeler klassifiseres i nivå 3 dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata.

Selskapet har en helt ubetydelig post klassifisert under nivå 3.

Bevegelser mellom nivåene skjer når karakter rundt input til verdsettelse endrer seg.

Året 2016

NOK 1 000	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
Verdipapirer – tilgjengelig for salg			1 278	1 278
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultat	25 619 397	7 587 000		33 206 397
Herav aksjer og andeler	13 702 652			13 702 652
Herav obligasjoner og sertifikater	11 916 745	7 222 624		19 139 369
Herav andre verdipapirer		364 376		364 376
Finansielle derivater		4 727		4 727
Herav renteinstrumenter		4 727		4 727
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	25 619 397	7 591 727	1 278	33 212 402
Derivater		128 072		128 072
Herav aksjeinstrumenter		844		844
Herav valutainstrumenter		127 228		127 228
Finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi		128 072		128 072

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Inngående balanse	1 315		
Gevinst og tap i andre resultatkomponenter	(37)		
Utgående balanse	1 278		

Totale gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over resultatet

	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Totale gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over resultatet			
Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virk verdi over resultatet	553 253	528 455	333 271
Sum netto totale gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over	553 253	528 455	333 271

Overføring mellom nivå 1 og 2

	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Overført fra nivå 2 til nivå 1 - FVO		60 923	
Flytting av statsobligasjoner fra nivå 2 til 1.			

Året 2015

NOK 1 000	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
Verdipapirer – tilgjengelig for salg			1 315	1 315
Verdipapirer – holdt for handelsformål	1 224 358	24		1 224 382
Herav aksjer og andeler	1 020 144			1 020 144
Herav obligasjoner og sertifikater	204 214			204 214
Herav andre verdipapirer		24		24
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultat	19 730 560	7 101 151		26 831 711
Herav aksjer og andeler	10 499 867	-		10 499 867
Herav obligasjoner og sertifikater	9 230 693	7 004 840		16 235 533
Herav andre verdipapirer		96 311		96 311
Finansielle derivater		523		523
Herav renteinstrumenter		523		523
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	20 954 918	7 101 698	1 315	28 057 931
Derivater		57 906		57 906
Herav valutainstrumenter		57 906		57 906
Finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi		57 906		57 906

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Inngående balanse	1 318		
Gevinst og tap i andre resultatkomponenter	(3)		
Utgående balanse	1 315		

Totale gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over resultatet

	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Totale gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over resultatet			
Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virk verdi over resultatet	1 694 596	49 045	(146 534)
Sum netto totale gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over	1 694 596	49 045	(146 534)

Overføring mellom nivå 1 og 2

	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Overført fra nivå 1 til nivå 2 - FVO		6 796 505	
Flytting av de børsnoterte obligasjonene fra nivå 1 til 2 pga at det ikke er daglig omsetning på disse papirene.			

NOTE 16 - FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET

NOK 1 000	Organisasjonsnummer	Antall	Anskaffelses kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske aksjefond:				
ALFRED BERG KAPITALFORVALTNING INDEKS I	956 241 308	643 667	120 247	195 665
ALFRED BERG KAPITALFORVALTNING AKTIV	956 241 308	95 358	32 236	125 076
DANSKE NORSKE AKSJER INST II	990 446 881	263 692	399 597	622 500
HOLBERG FONDENE HOLBERG NORGE	982 524 490	334 349	70 486	142 347
NORDEA FONDENE NOR NORGE VERDI NOK	977 464 811	7 470	51 604	71 255
ODIN NORGE	980 146 618	120 377	237 882	340 632
PARETO ASSET MGMT AKSJE NORGE I NOK ACC	977 287 677	114 588	583 117	735 772
Sum norske aksjefond		1 579 500	1 495 169	2 233 247
Private Equity:				
FOUR SEASONS VENTURE II AS FOUR SEASONS			450	
TROUX HOLDINGS AS			2 983	1 407
Sum Private equity			3 433	1 407
Utland Private Equity:				
HARBOURVEST INTL PEP IV-DIRECT FD			7761	522
HARBOURVEST INTL PEP IV-PSHP FD			17 577	6 230
Sum utland Private Equity			25 338	6 752
Utenlandske aksjefond:				
BNP PARIBAS INVESTMENT PARTNERS LUX PARVEST		19 532	32 000	40 325
BNP PARIBAS INVESTMENT PARTNERS LUX PARVEST		4 474	2 621	9 465
CARNEGIE ASSET MGMT OSLO MEDICAL		123 515	298 308	512 068
DELPHI EUROPE EUROPE NOK NAV		16 537	31 164	50 926
DNB ASSET MGMT MILJOINVEST NOK ACC		959 527	372 206	523 810
DNB NORDIC TECHNOLOGY		434 930	141 199	448 843
EAST CAPITAL (LUX) BALKAN FD C EUR		339 402	30 738	35 277
HOLBERG NORDEN		74 104	16 906	26 602
INVESCO ASSET MANAGEMENT JAPANESE EQUITYCORE		263 693	20 437	40 436
INVESCO MANAGEMENT SA JAPANESE EQUITY		228 898	29 911	71 879
KLP KAPITAL AS AKSJEASIA INDEKS I		87 507	60 030	131 750
KLP KAPITAL AS AKSJEEUROPA INDEKS I		74 308	50 747	110 002
KLP KAPITAL AS AKSJEGLOBAL INDEKS II		137 100	246 601	276 938
KLP KAPITAL AS AKSJEUSA INDEKS USD		27 113	155 515	542 933
LEGG MASON GBL FD CLEARBRIDGE US AGGSV GROWTH		570 246	756 241	1 052 234
LEGG MASON GLOBAL FUNDS CLEARBRIDGE VALUE		1 034 379	729 455	1 502 307
MAN FUNDS PLC MAN GLG EUROPEAN EQUITY I C		1 041 200	863 104	829 501
MAN FUNDS PLC MAN JPN COREALPHA EQTY D JP		6 243	5 896	8 647
MAN FUNDS PLC MAN JPN COREALPHA EQUITY I		331 233	253 450	482 880
MORGAN STANLEY IF EUROPEAN EQUITY FUND ZEUR		132 007	34 045	48 323
MORGAN STANLEY IF US ADVANTAGE A CAP		339 659	70 727	174 865
ODIN FORVALTNING A EMERGING MARKETS		333 689	62 969	80 192
ODIN FORVALTNING A ODIN EUROPA NOK		1 615 445	168 094	258 617
ODIN FORVALTNING A ODIN NORDEN ACC NOK NAV		146 838	167 773	333 894
ODIN FORVALTNING A ODIN OFFSHORE ACC EURNAV		580 525	105 148	93 453
ODIN FORVALTNING A ODIN SVERIGE NOK ACC		22 597	71 996	88 045
ODIN FORVALTNING A S-ODIN AKSJE		65 587	8 724	8 903

	Antall	Anskaffelses kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
ODIN FORVALTNING AS ODIN FINLAND NOK ACCNAV	11 155	57 799	90 362
ODIN GLOBAL	1 023 282	118 563	208 238
SCHRODER INV MGMT EMG MARKETS I USD ACC NAV	513 077	27 603	71 446
SCHRODER INV MGMT EUROPEAN VALUE I EUR ACC	108 369	29 947	83 728
SCHRODER INV MGMT EURP EQTY YLD A EUR ACC NAV	4 721	520	797
SCHRODER INV MGMT GREATER CHINA A CAP	29 367	8 778	11 255
SCHRODER INV MGMT LUX SA EUROPEAN EQUITY	3 894	1 981	2 227
SCHRODER INV MGMT LUX SA JAPANESE EQUITY A JPY	10 375	460	778
SCHRODER INV MGMT LUX SA PACIFIC EQUITY'A'ACCUM	34 281	3 687	4 003
SCHRODER INV MGMT LUX SA EUROPEAN	841 842	526 957	901 167
SCHRODER INV MGMT LUX SA GREATER CHINA ICAP	73 369	10 650	36 299
SCHRODER INV MGMT US SMALL & MID CAP EQUITY I	67 807	51 485	205 960
SCHRODER INV MGMT US SMALL & MID-CAP EQUITY A	1 982	3 811	4 785
SEB CONCEPT BIOTECHNOLOGY	72 153	16 834	64 947
SHS DIAM UC-JAPAN ST.PICK CON.EQ.PTF-JPYACC	1 081 392	834 450	886 736
SKAGEN FUNDS GLOBAL A NOK ACC NAV	17 785	16 822	25 766
SKAGEN KON- TIKI-A	39 601	22 539	28 890
SKAGEN VEKST FUND-A	7 670	10 882	15 929
SR- UTBYTTE A	1 475	2 038	2 371
SR-KOMBINASJON A	20	24	27
WELLS FARGO (LUX) US ALL CAP GWTH I ACC USD	561 682	581 545	1 032 420
Sum aksjer og andeler til virkelig verdi	15 095 085	8 637 320	13 702 652

		2016 Bokført verdi/ virkelig verdi	2015 Bokført verdi virkelig verdi
NOK 1 000			
Obligasjoner og sertifikater			
Norske	Risikovekting		
Stats og statsgaranterte	0%	66 985	31 929
Kredittforetak og bank	10%	3 003 038	2 741 338
Kommuner, komm. as , fylker, stats og statsgaranterte	20%	847 553	273 262
Kredittforetak og bank	20%	560 572	1 110 019
Obligasjonsfond	20%	4 720 694	3 301 886
Pengemarkedsfond	20%	2 835 752	2 953 148
Obligasjonsfond	50%	1 528 245	945 713
Kredittforetak og bank	100%	701 946	705 772
Obligasjonsfond	100%	350 283	326 535
Pengemarkedsfond	100%	455 105	-
Industriforetak	100%	514 597	645 809
Sum norske obligasjoner og sertifikater		15 584 769	13 035 411

Utenlandske	0%		
Stats og statsgaranterte	0%	629 214	695 200
Utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10%	333 591	168 956
Kommuner, komm.as, fylker, stats og statsgaranterte	20%	25 052	19 522
Kredittforetak og bank	20%	231 964	249 886
Obligasjonsfond	20%	792 663	1 184 092
Obl vektet med 50 %	50%		27 507
Obligasjonsfond	100%	1 106 096	691 603
Kredittforetak og bank	100%	230 872	203 460
Industriforetak	100%	205 148	164 110
Sum utenlandske obligasjoner og sertifikater		3 554 600	3 404 336
Sum obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi		19 139 369	16 439 747

		2 016	2015
		Bokført verdi/ virkelig verdi	Bokført verdi virkelig verdi
NOK 1 000			
Andre verdipapirer			
Hedgefond		24	24
Andre finansielle eiendeler		364 352	96 311
Sum andre finansielle verdipapirer til virkelig verdi		364 376	96 335

NOTE 17 – FINANSIELLE EIENDELER MÅLT TIL AMORTISERT KOST

NOK 1 000	Vekting	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
		2016	2016	2015	2015
Stats og statsgaranterte	0%	237 869	272 037	339 626	384 710
Norske og utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10%	1 861 685	2 078 633	1 558 033	1 804 438
Kommuner, fylker, stats og statsgaranterte	20%	963 406	981 628	632 156	662 757
Kredittforetak og bank	20%	3 104 697	3 252 880	3 234 678	3 325 814
Kredittforetak og bank	100%	258 076	264 974	219 548	236 937
Industri lån	100%	1 916 668	1 987 141	1 488 654	1 539 624
Sum obligasjoner målt til amortisert kost		8 342 401	8 837 293	7 472 695	7 954 280
<i>Herav børsnoterte papirer</i>		<i>7 220 065</i>	<i>7 670 898</i>	<i>6 653 321</i>	<i>7 069 485</i>

Spesifikasjon av finansielle eiendeler som måles til amortisert kost i balansen

NOK 1 000	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
	2016	2016	2015	2015
Obligasjoner til amortisert kost	8 342 401	8 837 293	7 472 695	7 954 280
Sum finansielle eiendeler målt til amortisert kost	8 342 401	8 837 293	7 472 695	7 954 280

Nivåvurdering av finansielle eiendeler som måles til amortisert kost i balansen vist til virkelig verdi

NOK 1 000	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Obligasjoner til amortisert kost		8 837 293	
Sum finansielle eiendeler målt til amortisert kost		8 837 293		8 837 293

NOTE 18 – FINANSIELLE DERIVATER

NOK 1000	2016			2015		
	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Aksjeinstrumenter						
Opsjoner	7650	0	844	0	0	0
Sum aksjeinstrumenter	7650	0	844	0	0	0
Valutainstrumenter						
Valutaterminer	9 753 252	-	127 228	1 929 230	-	57 906
Sum valutainstrumenter	9 753 252	-	127 228	1 929 230	-	57 906
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross count)	172 000	4 727	-	125 800	523	-
Sum renteinstrumenter	172 000	4 727	-	125 800	523	-
Sum finansielle derivater	9 932 902	4 727	128 072	2 055 030	523	57 906

Oppstilling vedrørende motregningsrett

Året 2016

Finansielle eiendeler

Instrument	Brutto balanseført beløp	Balanseført beløp som nettoføres	Nettobeløp i balansen	Beløp som	
				ikke er nettoppresentert i balansen	Beløp etter mulige nettooppgjør
Renteinstrumenter	4 727	-	4 727	-	4 727
Sum	4 727	-	4 727	-	4 727

Finansielle forpliktelser

Instrument	Brutto balanseført beløp	Balanseført beløp som nettoføres	Nettobeløp i balansen	Beløp som	
				ikke er nettoppresentert i balansen	Beløp etter mulige nettooppgjør
Aksjeinstrumenter	844	-	844	-	844
Valutainstrumenter	127 228	-	127 228	-	127 228
Sum	128 072	-	128 072	-	128 072

Året 2015

Finansielle eiendeler

Instrument	Brutto balanseført beløp	Balanseført beløp som nettoføres	Nettobeløp i balansen	Beløp som ikke er netto- presentert i balansen	Beløp etter mulige nettooppjø- r
Renteinstrumenter	523	0	523	0	523
Sum	523	0	523	0	523

Finansielle forpliktelser

Instrument	Brutto balanseført beløp	Balanseført beløp som nettoføres	Nettobeløp i balansen	Beløp som ikke er netto- presentert i balansen	Beløp etter mulige netto- oppgjør
Valutainstrumenter	57 906	-	57 906	-	57 906
Sum	57 906	-	57 906	-	57 906

NOTE 19 – VERDIPAPIRER TILGJENGELIG FOR SALG

Aksjer tilgjengelig for salg

NOK 1 000	Anskaffelses kost	Bokført verdi	Virkelig verdi
Norsk Pensjon AS	1 600	1 278	1 278
Youngstorget Parkeringshus AS	325	-	-
Sum aksjer tilgjengelig for salg	1 925	1 278	1 278

Aksjene tilhører selskapsporteføljen.

Beholdningsendringer gjennom regnskapsåret

Inngående balanse 01.01.16	1 315
Gevinst og tap i andre resultatkomponenter	-37
Utgående balanse 31.12.16	1 278

NOTE 20 – AVKASTNING PÅ KOLLEKTIV- OG SELSKAPSPORTEFØLJE

Selskapet har oppnådd følgende avkastning på kollektivporteføljene de siste 5 år:

År	Kapital- avkastning	Verdijustert avkastning omløp
2016	3,99%	4,89%
2015	2,53%	3,58%
2014	4,20%	7,22%
2013	5,68%	8,07%
2012	4,72%	7,33%

2016	Kapital- avkastning	Verdijustert avkastning omløp
Kollektivportefølje 1	3,46%	4,64%
Kollektivportefølje 2	4,86%	5,23%
Kollektivportefølje 3	3,83%	4,86%
Kollektivportefølje 4	4,08%	4,93%

Kollektivportefølje 4 er finansielle eiendeler knyttet til fripoliser med høye krav til avkastning.

Kollektivportefølje 3 er finansielle eiendeler knyttet til ytelsespensjon og fripoliser.

Kollektivportefølje 2 er finansielle eiendeler knyttet til individuelle forsikringer solgt før 01.01.08.

Kollektivportefølje 1 er finansielle eiendeler knyttet til øvrige produkter.

Selskapet har oppnådd følgende avkastning på selskapsporteføljen de siste 5 år:

År	Kapital- avkastning
2016	4,10%
2015	2,07%
2014	5,33%
2013	4,00%
2012	5,74%

DEFINISJONER:

Kapitalavkastning

Samlede realiserede finansinntekter (inkludert opp-/og nedskrivninger av faste eiendommer) i forhold til gjennomsnittlig forsikringsforpliktelse.

Verdijustert avkastning omløp

Samlede realiserede finansinntekter med tillegg av mer- og mindreverdier på finansielle omløpsmidler i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Verdijustert avkastning totalt

Samlede realiserede finansinntekter med tillegg av totale endringer i mer- og mindreverdier (inkl. verdiendringer i «hold til forfall»-obligasjoner) i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital. Kapitalavkastning for 2015 og 2016 er beregnet etter tilsvarende metodikk som de foregående år.

NOTE 21 – AVKASTNING PÅ INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN

Avkastning i investeringsporteføljer PM

	Andel i aksjefond	Avkastning i 2016*	Avkastning i 2015*
Forsiktig	25%	3,7 %	4,5 %
Moderat	50%	4,6 %	8,9 %
Offensiv	75%	5,4 %	13,3 %
100% Aksjer	100%	6,2 %	17,8 %

*) Avkastningen er inklusive forvaltningskostnad

Avkastning i investeringsporteføljer BM

	Andel i aksjefond	Avkastning i 2016**	Avkastning i 2015**
Forsiktig	25%	4,5 %	5,5 %
Moderat	50%	5,7 %	10,4 %
Offensiv	75%	6,9 %	15,1 %
100% Aksjer	100%	7,9 %	20,2 %
Forsiktig - indeksforvaltet***	25%	4,9 %	1,7 %
Moderat - indeksforvaltet	50%	6,6 %	2,6 %
Offensiv - indeksforvaltet***	75%	8,1 %	3,5 %
100 % Aksjer - indeksforvaltet***	100%	9,6 %	4,2 %

**) Avkastningen er eksklusiv forvaltningskostnad

***) Porteføljene ble startet i juni 2013

NOTE 22 – EIENDOM**VERDIVURDERING**

Eiendommene bokføres til virkelig verdi. Etter IFRS er virkelig verdi den pris som ville blitt oppnådd ved salg av en eiendel i en velordnet transaksjon mellom markedsdeltakere på måletidspunktet.

Selskapet benytter en intern kontantstrømmodell for å beregne virkelig verdi for eiendommene. I modellen estimeres en 30-års kontantstrøm på basis av forventede fremtidige kostnader og inntekter for hver enkelt eiendom. Etter utløpet av det 30. året i kontantstrømmen er det beregnet en sluttverdi. Kontantstrøm inklusiv sluttverdi inflateres med forventet prisvekst og diskonteres med et avkastningskrav som består av risikofri rente og et risikopåslag. Risikopåslaget er satt individuelt for hver enkelt eiendom.

MER OM DE VIKTIGSTE FORUTSETNINGENE:*Leieinntekter*

For kontorarealer, som utgjør den største arealtypen i porteføljen, benytter selskapet en egen separat modell for å estimere forventet langsiktig kontantstrøm etter utløp av dagens leiekontrakter. Prishistorikk fra reelle kontraktsinngåelser for den enkelte eiendom inngår i datagrunnlaget for å estimere forventet fremtidig leie for arealet. De forventede leieprisene er basert på et definert kartutsnitt, hvor data på løpende markedsleier per kvadratmeter bruttoareal er hentet ut. Det definerte kartutsnittet vil gi et presist bilde på relevante leiepriser i et område. Videre er de løpende leiene i hvert kartutsnitt inndelt i 4 kvartiler. For å få en ytterligere presis vurdering av forventet leie er hver eiendom plassert i én kvartil. Kvartilinndelingen er hovedsakelig basert på historiske kontrakter for eiendommen, men også kalibrert for strategi og forventet utvikling av eiendommen.

For arealtyper som ikke dekkes av leieprisstatistikk, benyttes selskapets egne vurderinger for å finne fremtidig inntekt.

Kostnader

Gjennomsnittlige historiske driftskostnader og selskapets forventninger per eiendom inngår for å estimere forventede kostnader. Som et anslag for forventede eierkostnader på lang sikt benyttes statistikk fra OPAK og Basale. Dersom de historiske kostnadene har vært spesielt høye eller spesielt lave, benyttes ytterpunktene i OPAK/Basale sine anslag for normale eierkostnader for år 1 i kontantstrømmen. Eierkostnadene antas å være stigende med eiendommens alder og vokser lineært til OPAK/Basales anslag for høye eierkostnader over kontantstrømmens lengde.

Avkastningskrav

Avkastningskravet består av risikofri rente som endres over kontantstrømmen og risikopåslag som gjelder individuelt for hver eiendom.

Risikofri rente

Observasjoner fra transaksjonsmarkedet tyder på at eiendom er lite sensitive til endringer i markedsrentene. I stedet er det langsiktige forventninger til rentenivået som synes å ligge til grunn for eventuelle prisendringer for eiendom. Grunnen til dette kan være at selv de lengste markedsrentene er relativt korte i forhold til forventet varighet på en næringseiendom. Selskapet har valgt å benytte en 10-års swaprente for de første 10 årene i kontantstrømmen, og en antatt langsiktig normalrente på 5 % for de siste 10 årene og for sluttverdien. For årene i mellom, fra år 10 til år 20, er det benyttet interpolering mellom de to rentene.

Risikopåslag

Selskapet benytter et kategoriseringsverktøy for å anslå risikopåslagene per eiendom. Beliggenhet, kontraktslengde og antatt grad av syklisk karakter i kontantstrømmen til den enkelte eiendom inngår som elementer for å plassere eiendommens vektete risikoegenskaper på en poengskala. Eiendommens plassering på poengskalaene benyttes så til å finne eiendommens spesifikke risikopåslag innenfor et spenn mellom antatt høyt og lavt risikopåslag i markedet. Dette spennet blir kalibrert mot observerte nøkkeltall fra transaksjonsmarkedet. Kategoriseringen og kalibreringen skal til sammen bidra til markedsmessig og konsistent verdivurdering til virkelig verdi, både på tvers av eiendommene og over tid.

Ekstern verdivurdering

Parallelt med intern verdivurdering blir det utført ekstern verdivurdering for utvalgte eiendommer i porteføljen for å avstemme markedsutviklingen i perioden. Samtidig er dette en mulighet for å sjekke og diskutere rimeligheten av verdinivåene og eventuelt forutsetningene som inngår i vurderingen mot andre. Utvalget er trukket tilfeldig av forhåndsdefinert antall eiendommer. Det er planen at utvalget for ekstern vurdering rulleres over en periode på 3 år, dog med en viss overlapp med halvårlige intervall for ekstern vurdering.

Sensitivitet

Eiendomsverdiene er spesielt sensitive til endringer i avkastningskravet. Holdes alt annet likt, vil en økning/reduksjon i avkastningskravet på 0,25 prosentpoeng redusere/øke verdiene med ca. 160 mill. kroner, eller ca. 3,7 %. Etter utløpet av eksisterende leieforhold skal lokalene reutleies til gjeldende markedsvilkår. Dersom netto leieinntekt reduseres/økes med 10 % ved reutleie, reduseres/økes markedsverdien med ca. 12 %. Dette tilsvarer en verdiendring på ca. 506 mill. kroner.

Latent skatt

I forbindelse med verdivurderingen av eiendommene er effekten av latent skatt beregnet utenom verdivurderingsmodellen. Latent skatt oppstår som følge av at man eier aksjer i et eiendomsaksjeselskap og ikke eiendommene direkte. Latent skatt er beregnet med 7 % av differansen mellom virkelig verdi og skattemessig verdi, redusert med bokført utsatt skatt i selskapsregnskapene for eiendommene. Dette er i henhold til normal bransjepraksis. Nettoeffekten reduserer virkelig verdi av investeringseiendommene.

Segment	Nominelt avkastningskoeffisient (verdivektet)	Dagens kontraktsleie	Forventet leie etter utløp	Vektet gjenværende leietid	Nåværende ledighet	Anslag eierkost per kvm	Brutto Areal	Virkelig verdi eiendom	Antall eiendommer
	Kontor - Indre by og sentrum, Oslo	5,9 %	147 064	177 370	6	5,3 %	257	77 439	2 268 467
Kontor - Skøyen	5,7 %	103 194	145 665	3	24,7 %	298	74 863	1 607 693	5
Oslo for øvrig	7,9 %	32 064	33 204	6	1,0 %	153	19 424	431 995	3
Totalt for hele porteføljen	6,0 %	282 322	356 239	5	12,1 %	262	171 726	4 308 155	15

Segment	Areal	Virkelig verdi eiend	Øvrige eiendeler og gjeld	Avsatt konsern-bidrag	Verdireg aksjer	Bokført verdi selskap	Herav verdireg eiendom	Inntektsført resultat i år
			Kontor - Indre by og sentrum, Oslo	77 439	2 268 467	57 801	52 477	(73 721)
Kontor - Skøyen	74 863	1 607 693	89 349	42 187	(50 575)	1 688 654	280 544	89 658
Øvrig eiendom	19 424	431 995	22 987	18 553	(17 202)	456 333	72 050	29 428
	171 726	4 308 155	170 138	113 217	(141 499)	4 450 011	936 053	233 517

Bokført verdi 31.12.16

IB bokført verdi 1.1	4 248 043					
Årets verdiregulering	83 894					
Tilgang/avgang	1 352					
Endring egenkapital	120 301					
Utbetalt konsernbidrag	(96 199)					
				Selskaps- portefølje	Kollektiv portefølje	Bokført verdi
Avsatt konsernbidrag	113 217					
Årets verdiregulering aksjer	(20 595)					
				Aksjer og andeler balansepost 2.2.1 og 6.2.1		
					825 887	3 621 538
				Direkte eiet eiendommer	1 581	1 005
						2 586
UB bokført verdi 31.12	4 450 011				827 468	3 622 543
						4 450 011

Nok 1000 Eierandel

Næringsbygg med forretningskontor i Oslo:

Drammensveien 130 Bygning 9 AS	100%
Hammersborggata 2 AS	100%
Storgaten 33 Oslo AS	89%
Benu AS	100%
Saturna AS	100%
Ramira AS	100%
Provita AS	100%
Ostara AS	100%
Ørn Eiendom AS	100%
Tordenskioldsgate 2 Oslo AS	100%
Storgaten 1 AS	100%
Hammersborggata 9 AS	50%
Calmeyersgate 1 AS	100%

Andelene i Hammersborggata 9 AS og Storgata 33 AS er behandlet som felleskontrollert virksomhet ettersom selskapet gjennom avtale utøver kontroll sammen med SpareBank 1 Skadeforsikring. Øvrige eiendomsselskaper er 100% eiet av selskapet. All kapital i eiendomsselskapene er stemmeberettiget

NOTE 23 – IMMATERIELLE EIENDELER (PROGRAMVARE)

NOK 1 000	Under utvikling	Nåværende fagsystemer	Andre støttesystem	Lisenser	Øvrige immateriell eiendeler	Lokaler	Inventar utstyr	Sum
Balanseført verdi pr. 31.12.2015	-	90 951	36 734	20 946	16 448	-	-	165 079
Anskaffelseskost 01.01.2016	-	155 512	114 192	33 374	37 748	-	-	340 826
Tilgang i året	3 474	16 847	12 658	-	-	53 827	39 959	126 765
Anskaffelseskost 31.12.2016	3 474	172 359	126 850	33 374	37 402	53 827	39 959	467 245
Akk avskr og nedskr pr. 01.01.2016	-	64 561	77 458	12 428	21 300	-	-	175 747
Årets avskrivning	-	18 479	14 542	4 231	6 241	9 220	12 541	65 254
Akk avskr og nedskr pr. 31.12.2016	-	83 040	92 000	16 659	27 541	9 220	12 541	241 001
Balanseført verdi pr. 31.12.2016	3 474	89 319	34 850	16 715	9 861	44 607	27 418	226 244
Forutsetninger om økonomisk levetid:	0	3-6 år	3-10 år	3-10 år	6-10 år	10 år	3-7 år	

Den enkelte eiendel avskrives lineært i henhold til en avskrivningsplan basert på forutsetninger om programvarens økonomiske levetid.

NOTE 24 – ANTALL ÅRSVERK, PENSJONER OG PENSJONSFORPLIKTELSER

	Ansatte 31.12.2016	Årsverk 31.12.2016	Gjennomsn. ant. ansatte i 2016	Gjennomsn. ant. årsverk i 2016
SpareBank 1 Forsikring AS	741	731	710	698

GENERELL BESKRIVELSE AV SELSKAPETS PENSJONSFORPLIKTELSER

Selskapet har en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i SpareBank 1 Forsikring AS (SB1F). Pensjonsordningen sikrer de fleste av de ansatte en pensjon på 70% av sluttlønnen frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. I tillegg er det etablert en ordning for kollektiv innskuddspensjon for nyansatte fra 01.05.05. Fra samme tidspunkt ble den ytelsesbaserte ordningen lukket. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

I selskapet er 201 yrkesaktive i den ytelsesbaserte pensjonsordningen og 388 pensjonister omfattet av ordningen. I innskuddsordningen er 530 yrkesaktive omfattet av ordningen. Nesten alle ansatte i SpareBank 1 Skadeforsikring AS (SB1S) ble overført til SB1F ved starten av 2013 etter at SB1S utkontrakterte store deler av sin virksomhet til SB1F. Som en konsekvens av at ansettelsesforholdet ble overført, ble de tilhørende pensjonsforpliktelsene overdratt fra SB1S til SB1F. Det skjer en fordeling

av pensjonskostnadene etter fastsatte fordelingsnøkler mellom selskapene. Ved verdsettelse av pensjonsmidlene og ved måling av påløpte forpliktelser benyttes estimerte verdier. Disse verdiene korrigeres hvert år i samsvar med oppgaver over pensjonsmidlenes flyttestverdi fra livselskapet og aktuarmessig beregning av forpliktelsene.

Kostnadene er beregnet på forutsetningene for inngående balanse per 01.01. og det er beregnet en oppdatert netto pensjonsforpliktelse ut fra forutsetningene 31.12. Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik) føres rett mot resultatet. Periodens pensjonskostnad består av periodens pensjonsopptjening og rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse fratrukket forventet avkastning samt periodisert arbeidsgiveravgift. Innbetalt innskuddspensjon kostnadsføres i betalingsåret.

Forventet premieinnbetaling i 2017 for ytelsesordningen er 27,8 mill. kroner.

NOK 1 000	2016	2015
Pensjonsforpliktelse i ytelsesbaserte pensjonsordninger		
Nåverdi pensjonsforpliktelse 1.1	725 076	862 883
Pensjon opptjent i perioden	14 956	18 538
Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	18 608	19 029
Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	(15 828)	(150 347)
Utbetalte ytelser	(34 588)	(37 018)
Andre endringer (må evt. spesifiseres)	21 550	11 990
Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12	729 774	725 076
	<i>herav fondsbaserte</i>	679 492
	<i>herav ikke-fondsbaserte</i>	50 282
Pensjonsmidler		
Pensjonsmidler 1.1	674 494	676 495
Avkastning i perioden	15 894	16 418
Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	(17 131)	(21 544)
Innbetaling fra arbeidsgiver	7 892	27 883
Utbetalte ytelser	(34 014)	(31 828)
Andre endringer (må evt. spesifiseres)	21 211	7 070
Pensjonsmidler 31.12	668 346	674 494
Finansiell status 31.12.		
Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12	729 774	725 076
Pensjonsmidler 31.12	668 346	674 494
Netto pensjonsforpliktelse 31.12	61 429	50 582
Netto pensjonsforpliktelse 31.12 ekskl arbeidsgiveravgift	61 429	50 582
Arbeidsgiveravgift 01.01	8 246	26 281
Arbeidsgiveravgiftkostnad	2 491	2 548
Netto arbeidsgiveravgift utmelding av medlemmer	-	701
Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	184	(16 621)
Utbetalt	(1 194)	(4 663)
Andre endringer	2 006	-
Arbeidsgiveravgift 31.12	11 734	8 246
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	73 162	58 828

Periodens pensjonskostnad		
Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	14 956	18 538
Rentekostnad på løpt pensjonsforpliktelse	18 608	19 029
Avkastning på pensjonsmidler	(15 894)	(16 418)
Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravgift	17 670	21 150
Periodisert arbeidsgiveravgift	2 491	2 548
Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	20 161	23 698
--herav sikret pensjonskostnad inklusive arbeidsgiver avgift	18 025	19 276
Innskuddsbasert pensjonskostnad inkl aga	37 573	28 541
Viderefordelt pensjonskostnader	(36 449)	(30 559)
Periodens pensjonskostnad innregnet i resultatregnskapet	21 285	21 680
Avviklingsgevinst/tap ved avslutning av pensjonsopptjening av UP inkl. aga	(3 657)	-
Sum pensjonskostnader innskudd og ytelse inklusive avviklingsgevinster	17 629	36 441
Estimert pensjonskostnad ytelse og innskudd for neste år inkl aga:	33 474	24 905
Pensjonsgrunnlag-ytelse sikret	127 241	120 597
Kostnad i prosent av pensjonsgrunnlaget	14,17%	15,98%
Aktuarielle gevinster og tap (estimatendringer)		
Periodens aktuarielle gevinster og (tap) innregnet i resultatet inkl. aga og før skatt	(2 359)	56 125
Akkumulert aktuarielle gevinster og(tap) innregnet i resultatet inkl. aga og før skatt	(84 556)	(82 197)

Sammensetning av pensjonsmidler

	2016		2015	
	Noterte	Unoterte	Noterte	Unoterte
Obligasjoner til amortisert kost	31,5 %	4,5 %	29,1 %	3,6 %
Obligasjoner til virkelig verdi	32,2 %	0,3 %	34,9 %	1,0 %
Eiendom	0	17,5 %	0,0 %	17,7 %
Aksjer og andeler	13,6 %	0	13,6 %	0
Andre eiendeler	0	0,3 %	0,1 %	0
Sum pensjonsmidler	77,3 %	22,6 %	77,7 %	22,3 %

Den faktiske avkastningen på pensjonsmidlene i TNOK	2016 15 894	2015 16 418
---	----------------	----------------

Forutsetninger

	31.12.2016	31.12.2015
Diskonteringsrente	2,60%	2,60%
Avkastning på midlene	2,60%	2,60%
Fremtidig lønnsutvikling	2,25%	2,50%
G-regulering	2,25%	2,25%
Pensjonsregulering	0,50%	0,50%
Arbeidsgiveravgift	14,10%	14,10%
Frivillig avgang	4% og 2%	4% og 2%
Finanskatt	5,00%	0,00%
Dødelighet	K2013BE	K2013BE
Uførhet	IR2003	IR2003

Utviklingen de siste fem år i den ytelsesbaserte pensjonsordningen	2016	2015	2014	2013	2012
Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12	729 774	725 076	862 883	739 796	245 488
Pensjonsmidler 31.12	668 346	674 494	676 495	631 785	186 564
Underskudd	61 429	50 582	186 388	108 011	58 924

NOTE 25 – SKATT

Sammenheng mellom resultat før skattekostnad og skattegrunnlag

NOK 1 000	2016	2015
Resultat før skattekostnad	516 739	454 066
Endring i midlertidige forskjeller	-232 248	-320 725
Permanente forskjeller	-125 289	-140 387
Korreksjon tidligere år	0	-3 385
Grunnlag for betalbar skatt i resultat	159 202	-10 431
Avgitt konsernbidrag med skattemessig virkning	159 202	0
Grunnlag for betalbar skatt i balansen	0	-10 431
Betalbar skatt	0	0
Endring i utsatt skattefordel/utsatt skatt forutsatt 25 %	68 096	151 178
Endring i utsatt skattefordel/utsatt skatt - effekt pga endret skattesats	0	-42 624
Skatteandel mottatt konsernbidrag	-3 430	-72 900
Skatteandel avgitt konsernbidrag	39 801	0
For lite/mye avsatt skatt tidligere år	8 453	0
Øvrige skatteeffekter netto	0	0
Skattekostnad	112 920	35 654
Skatt før andre resultatkomponenter	114 090	-6 860
Skatt på andre resultatkomponenter	-1 170	42 514
Herav skatt knyttet til:	0	0
<i>Estimatavvik i pensjonsavtalen</i>	-1 170	39 265
<i>Endring i utsatt skattefordel/utsatt skatt - effekt pga endret skattesats</i>	0	3 249
Skattekostnad inkludert andre resultatkomponenter	112 920	35 654

Utsatt skatt/utsatt skattefordel per 31.12

NOK 1 000		
Anleggsmidler	0	0
Verdipapirer	395 950	350 593
Andeler i datterforetak og tilknyttede foretak (eiendomsselskap)	227 434	204 881
Forsikringsmessige avsetninger som er egenkapital	20 136	14 971
Sum utsatt skatt	643 520	570 445
Anleggsmidler	-1 488	-337
Verdipapirer	-683	0
Avsetninger	-3 790	-6 264
Pensjonsforpliktelse	-15 357	-12 645
Sum utsatt skattefordel	-21 318	-19 246
Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart skattemessig underskudd	0	-3 430
Utsatt skatt (+)/skattefordel (-)	622 202	547 769
Utsatt skattefordel	0	0
Utsatt skatt	622 202	547 769
Ikke balanseført utsatt skatt/skattefordel	-8 367	-23 424
Netto utsatt skatt/utsatt skattefordel	613 835	524 345

Avstemming av skattekostnad:

27 % (28 %) av resultat før skatt	129 185	122 598
Permanente forskjeller 27 % (28 %)	-31 322	-37 905
Effekt på utsatt skatt per 31.12. pga endring i skattesats	0	-42 624
Korreksjon tidligere år	8 453	866
Øvrige forskjeller	6 604	-7 281
Beregnet skattekostnad	112 920	35 654

NOTE 26 – ANDRE FORPLIKTELSER

NOK 1 000	2016	2015
Leverandørgjeld	124 154	2 071
Skyldig forskuddstrekk	45 903	37 377
Gjeld til konsernselskaper	83 664	31 695
Avsatt til utbytte	443 621	0
Andre forpliktelser	3 028	6 254
Sum annen gjeld	700 370	77 397

NOTE 27 – ANDRE FORDRINGER

NOK 1 000	2016	2015
Mellomværende innen konsernet	0	15 660
Kortsiktige fordringer ved verdipapirhandel	24 257	39 475
Diverse	16 358	0
Andre fordringer	40 615	55 135

NOTE 28 – SALGSKOSTNADER

NOK 1 000	2016	2015
Lønn	23 955	20 961
Provisjoner til SpareBank 1-banker	357 044	327 350
Andre salgskostnader	45 683	37 655
Sum salgskostnader	426 682	385 966

NOTE 29 – LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL ADM. DIR. OG LEDENDE ANSATTE, SAMT STYRET, KONTROLLKOMITÈ OG REPRESENTANTSKAP

NOK 1 000	Honorar	Lønn	Annen godtgjørelse	Årets pensjonskostnad
LEDENDE ANSATTE				
Turid Grotmoll	-	380	-	-
Kyrre Skram	-	2 063	164	327
Nils Tore Nilsen	-	2 024	187	503
Jan K Kristoffersern	-	2 623	215	521
Jon Holtan	-	-	-	-
Nina Juel Arstal	-	2 490	179	489
Rune Hoff	-	1 732	203	245
Christian Parelius	-	2 308	190	420
Roar Skorge	-	2 517	168	688
Mette Boquist	-	1 648	32	226
Sum 2016		17 785	1 338	3 419
Sum 2015		22 177	1 590	6 135
STYRET				
Bjørn Engaas	261			
Wenche Seljeseth (til 2. desember)	188			
Endre Jo Reite (fra 2. desember)	-			
Helge Lundin Nordahl	188			
Joachim Høegh-Krohn	188			
Gerd Kristiansen	188			
Pia Cathrine Sandberg	188			
Geir Hjelkerud	188			
Erna Caroline Hagensen (møtende varamedlem)	8			
Sum 2016	1 397			
Sum 2015	1 274			
KONTROLLKOMITÈEN				
Dag Nafstad	46			
Rolf Røkke	34			
Knut Ro	34			
Ivar Listerud	34			
Vigdis Wiik Jacobsen	34			
Sum 2016	182			
Sum 2015	199			
REPRESENTANTSKAP				
Ingvald Løyning	11			
Siri J. Strømmevold	2			
Haakon Tronrud	2			
Kjell Bjordal	1			
Ellen Stensrud	2			
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen	-			
Øvind Aske	2			
Arne Henning Falkenhaus	-			
Rune Svendsen	2			
Endre Sæther	2			
Nina Klaveness Ek	2			
Anders Drage	2			
Sum 2016	28			
Sum 2015	55			

	2016	2015
Honorar til revisor:		
- herav ordinær revisjon (inkl. MVA)	530	606
- herav andre tjenester utenfor revisjonen (inkl.MVA)	-	103
- herav skatterådgivning (inkl.MVA)	284	13

Ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder, har administrerende direktør og ledende ansatte avtale om etterlønn i 12 måneder etter avtalt oppsigelsesperiode på 6 måneder.

I gjeldende avtale for administrerende direktør er det regulert at stillingens pensjonsalder for alderspensjon i dag er 67 år og stillingens førtidspensjonsalder er 62 år. Førtidspensjonen tilsvarer 70% av avtalt årslønn på fratredelsestidspunktet. Etter 67 år er pensjonen i henhold til selskapets ordinære pensjonsordning. Rett til førtidspensjon er betinget av at administrerende direktør er ansatt i selskapet ved fylte 62 år og gir således ikke rett til delvis opptjening.

SpareBank 1 Forsikring AS avviklet individuelle bonusordninger med virkning fra 1. januar 2015. Utsatt bonus for tidligere år er utbetalt til ledende ansatte i 2016 og vil bli utbetalt i 2017 og 2018 i henhold til Finansdepartementets forskrift vedrørende godtgjørelse i finansinstitusjoner. Den utsatte bonusutbetalingen er relatert til avkastning på syntetiske egenkapitalbevis basert på utvalgte egenkapitalbevis og aksjer i SpareBank 1 Gruppens eierbanker. Styret tar årlig stilling til om det er forhold som tilsier at det ikke bør utbetales utsatt bonus.

Lønn til ledende ansatte betales fra det selskapet den ansatte er ansatt i. Turid Grotmoll og Jon Holtan er ansatt i hhv SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS.

Honorar til styrets leder og styremedlemmer for 2016 er fastsatt av representantskapet i SpareBank 1 Forsikring AS. Styremedlemmer i SpareBank 1 Forsikring AS har ikke noen form for variabel godtgjørelse.

NOTE 30 – NÆRSTÅENDE PARTER

SELSKAPETS TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER:

Det overordnede prinsipp for transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og nærstående parter er at disse skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår.

For tjenester ytet direkte til konsernselskaper, samt for fellestjenester som SpareBank 1 Gruppen AS utfører for datterselskaper og Alliansen gjennom Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA benyttes kostnadsdelingsprinsippet uten fortjenestepåslag. For øvrige transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og konsernselskaper benyttes påslag og markedsmessige vurderinger for å fastsette prisen på transaksjoner.

Godtgjørelse til ledende ansatte, styret, kontrollkomitéen og representantskapet er omhandlet i note 29.

NOK 1 000

Salg av tjenester:	2016	2015
Morselskapet	4 921	31 101
Datterselskap	18 849	21 370
Andre nærstående parter	663 630	534 961
Kjøp av tjenester	2016	2015
Morselskapet	5 240	37 101
Andre nærstående parter (inkluderer provisjon til eierbankene)	359 293	329 528
Balanseposter som følge av kjøp og salg av tjenester	2016	2015
Morselskapet*	6 229	-31 695
Andre nærstående parter*	-58 729	1 313
Leieavtaler	2016	2015
Morselskapet	21 656	17 105

* Fordringer og kortsiktig gjeld til nærstående parter relaterer seg i hovedsak til kjøp og salg av tjenester. Fordringene er usikret. Både fordringer og kortsiktig gjeld er ikke rentebærende.

NOTE 31 – ANSVARLIG LÅN OG FONDSOBLIGASJONSLÅN

NOK 1 000	Rentesats 31.12.16	Forfall	Innløsnings- rett	Balanseført verdi 2016	Virkelig verdi 2016	Balanseført verdi 2015	Virkelig verdi 2015
Låneopptak							
15.06.06 - Fondsobligasjonslån	Innløst	Evigvarende	15.06.16	-	-	200 000	200 203
14.12.16 – Tidsbegrenset ansv. lån	4,59%	14.12.26	14.12.21	1 000 000	1 001 785	-	-
Sum ansvarlig lånekapital				1 000 000	1 001 785	200 000	200 203

Renten reguleres etter følgende sats:

- Fondsobligasjonslån av 15.06.06: Ble regulert kvartalsvis på basis av NIBOR pluss 1,17 prosentpoeng, lånet ble innfridd 15.06.16.
- Tidsbegrenset ansvarlig lån av 14.12.16: Blir regulert kvartalsvis på basis av NIBOR pluss 3,45 prosentpoeng.

Selskapet har kostnadsført renter på 3,85 mill. kroner i 2016. Nordic Trustee er tillitsmann for disse lånene. Alle lånene er i norske kroner.

NOTE 32 – EGENKAPITAL

Den innskutte egenkapitalen består av 1 742 000 aksjer, hver pålydende 200 kroner. Alle aksjene gir lik stemmerett. SpareBank 1 Gruppen AS eier alle aksjene.

Selskapets totale egenkapital utgjør 3.536 mill. kroner, og fordeler seg slik:

Mill. kroner	2016
- Aksjekapital	348
- Overkursfond	482
- Innskutt egenkapital	1 661
Sum innskutt egenkapital	2 491
Opptjent egenkapital	1 083

KPMG AS
Serkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 80 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til generalforsamlingen i Sparebank 1 Forsikring AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sparebank 1 Forsikring AS' årsregnskap som viser et totalresultat på kr 403 819 000. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Offices in:

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslø	Elverum	Mo i Rana	Sierd
Ålesund	Finnes	Molde	Strømsø
Årendal	Hamar	Skien	Trondheim
Bergen	Haugesund	Søndfjord	Tromsø
Bodo	Karvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansund	Stavanger	Ålesund

Revisors beretning - 2016
Sparebank 1 forsikring AS

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar regnskapslovens regler og forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med regnskapslovens regler og forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokførings praksis i Norge.

Oslo 6. mars 2017
KPMG AS

Geir Moen
Statsautorisert revisor

